

Київський національний торговельно-економічний університет

Кафедра банківської справи

ВИПУСКНА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

Інструментарій ранньої діагностики неплатоспроможності банку

Студентки 2 курсу бм групи
спеціальності 072 «Фінанси,
банківська справа та страхування»
спеціалізації «Управління банківським
бізнесом»

Науковий керівник
канд. екон. наук

Гарант освітньої програми
д-р екон. наук,
професор

Стець Лілії
Григорівни

Гербич Людмила
Анатоліївна

Шульга Наталія
Петрівна

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ I ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ РАННЬОЇ ДІАГНОСТИКИ НЕПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ БАНКУ	6
РОЗДІЛ II ДОСЛІДЖЕННЯ ІНСТРУМЕНТАРІЮ РАННЬОЇ ДІАГНОСТИКИ НЕПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ БАНКУ	14
2.1. Аналіз вітчизняного та зарубіжного досвіду використання інструментарію ранньої діагностики неплатоспроможності банку.....	14
2.2. Діагностика неплатоспроможності вітчизняних банків	23
РОЗДІЛ III НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ІНСТРУМЕНТАРІЮ РАННЬОЇ ДІАГНОСТИКИ НЕПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ БАНКУ	36
3.1. Проблеми ранньої діагностики неплатоспроможності банку та напрями їх подолання.....	36
3.2. Розробка комплексної моделі ранньої діагностики неплатоспроможності банку	42
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ	49
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	53
ДОДАТКИ	59

ВСТУП

Актуальність дослідження. Становлення й розвиток ринкової економіки створює основу для активної конкуренції між її учасниками, зокрема і в банківській сфері. Різке погіршення фінансового стану більшості банків унаслідок фінансово-економічної кризи призвело до банкрутства деяких з них та застосування з боку Національного банку України заходів фінансового оздоровлення. Виходячи з того, що банківська система відіграє стратегічну роль у розвитку національної економіки, неплатоспроможність будь-якого банку має негативні наслідки для широкого кола суб'єктів і може призвести до депресивних процесів в економіці. Неплатоспроможність банку - неспроможність банку своєчасно та в повному обсязі виконати законні вимоги кредиторів через відсутність коштів або зменшення розміру капіталу банку [50]. Таким чином, тема ранньої діагностики неплатоспроможності банку була і залишається актуальною у всіх країнах світу ще з моменту появи самих банків.

Питання неплатоспроможності банку в своїх працях розглядали Вітлінський В. В., Завадський Й. С., Зленко І. В., Жадан Ю. С., Осовська Т. В., Павлов Р. А., Чернадчук В.Д., Юшкевич О. О. та ін. Вивчення праць науковців дає змогу глибоко дослідити тему сутності неплатоспроможності банку та факторів впливу на неї.

В даний час банківське законодавство не містить правового визначення поняття «неплатоспроможність банку», в свою чергу відсутнє цілісне наукове дослідження, в якому комплексно розглядається інструментарій ранньої діагностики неплатоспроможності банку, що допомогло б забезпечити життєдіяльність банку та банківського ринку в цілому.

Актуальність теми, недостатня наукова розробленість і висока практична значущість питання ранньої діагностики неплатоспроможності банку визначили вибір теми, мету і завдання дослідження.

Метою роботи є розкриття теоретичних засад та науково-методичних підходів щодо визначення неспроможності банку, а також дослідження інструментарію ранньої діагностики неплатоспроможності банку та розробка пропозицій щодо його удосконалення.

Реалізація даної мети передбачає вирішення таких **завдань**:

- ознайомитися з теоретичними та науково-методичними засадами визначення неплатоспроможності банку;
- провести аналіз вітчизняного та зарубіжного досвіду використання інструментарію ранньої діагностики неплатоспроможності банку;
- розглянути проблеми ранньої діагностики неплатоспроможності банку та запропонувати рекомендації щодо їх подолання;
- розробити комплексну модель ранньої діагностики неплатоспроможності банку.

Об'єктом дослідження є процес ранньої діагностики неплатоспроможності банку, а **предметом дослідження** – інструментарій ранньої діагностики неплатоспроможності банку.

Методи дослідження – сукупність методів наукового пізнання, комплекс загальнонаукових і спеціальних методів дослідження: узагальнення, діалектичний, аналітичний, економіко-статистичні методи. Крім того, використовувались методи системного та структурного аналізу, метод порівнянь. Теоретико-методологічну основу дослідження питання ранньої діагностики неплатоспроможності банку склали закони України, постанови НБУ, законодавчі, правові та нормативні документи, а також матеріали періодичного друку.

Інформаційною базою для дослідження виступали законодавчі та нормативні акти Національного банку України; фінансова звітність банків; статистичні дані Національного банку України; монографічні дослідження та наукові публікації з досліджуваної проблеми.

Наукова новизна випускної кваліфікаційної роботи полягає у наступному: подальшого розвитку набули теоретичні та практичні положення щодо удосконалення та розробки моделей прогнозування банкрутства банків.

Практичне значення одержаних результатів полягає в поглибленому вивченні інструментарію ранньої діагностики неплатоспроможності банку, а також в наведенні пропозиції щодо його удосконалення, які можуть бути використані в діяльності банків України.

Особистий внесок магістра. Випускна кваліфікаційна робота є самостійним завершеним дослідженням автора.

Публікації. Окремі результати дослідження знайшли відображення в науковій статті: Стець Л.Г. Неплатоспроможність банку: сутність та причини виникнення. *Фінансові установи в умовах глобальних дисбалансів*: зб. наук. ст. студ. / відп. ред. Н. П. Шульга. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2021. С. 227-232.

Апробація результатів дослідження. За результатами проведеного дослідження було підготовлено тези доповіді на науково-практичну інтернет-конференцію «Сучасні проблеми і перспективи економічної динаміки» (18 листопада 2021 року) на тему «Індекс Bank_FinScore як інструментарій ранньої діагностики неплатоспроможності банку».

Обсяг та структура роботи. Робота складається з 3 розділів, вступу, висновків, списку використаних джерел та додатків. Обсяг роботи складає 81 сторінок. В роботі представлено 10 таблиць, 3 рисунки, 14 додатків та використано 54 наукових джерел.

РОЗДІЛ І

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ РАННЬОЇ ДІАГНОСТИКИ НЕПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ БАНКУ

Рання діагностика неплатоспроможності банку є достатньо новим напрямом економічної науки, який має ряд проблемних аспектів. Саме вона є одним із найголовніших інструментів державного банківського регулювання. Розвиток систем діагностики та прогнозування неплатоспроможності банків відбувається досить швидкими темпами. Цьому сприяє прозорість та публічність банківської системи, а також наявність жорсткого контролю з боку наглядових та регулюючих органів.

Рання діагностика неплатоспроможності банку в категорійно-понятійному апараті банківського державного, асоціативного та наддержавного регулювання – це процес завчасного розпізнання суб'єктами банківського регулювання проблемності в діяльності банків на стадії зародження кризи шляхом здійснення регулярного аналізу їх фінансового стану з отриманням кількісної оцінки схильності банків до банкрутства, а також якісної ідентифікації їх стану на конкретний момент з обов'язковою побудовою прогнозу становища в майбутньому [38].

Процес ранньої діагностики пов'язаний з кількісною та якісною оцінкою стану банку на конкретний момент часу. Він допомагає оцінити стан установи на даний момент, а також передбачити поведінку банку в різних економічних ситуаціях. Рання діагностика об'єднує і містить їх в собі та розширює коло суб'єктів, які здійснюють раннє діагностування, що в свою чергу сприятиме неупередженості у висновках та сприятиме прозорості та підвищенню надійності вітчизняної банківської системи [38].

Економічна криза, знецінення національної грошової одиниці, банківські кризи, що відбуваються в Україні, є джерелом подальшої нестабільності та

гальмування розвитку економіки, збільшення рівня безробіття та загострення соціально-політичних ризиків. Тож такі умови сьогодення ставлять перед банківськими установами завдання щодо підвищення ефективності управління банківською діяльністю. Значну роль у досягненні поставленої мети удосконалення діяльності банків належить аналізу банківської діяльності. Слід зазначити, що в Україні спостерігається тенденція щодо зростання кількості ліквідованих, неплатоспроможних банків. Рішення відкликати ліцензію у банківської установи приймає Національний банк України, який здійснює нагляд відповідно до Закону України «Про банки і банківську діяльність». Так, згідно даних НБУ за останні 2014 - 2021 роки з ринку банківських послуг виведено 46 банків (додаток А) [31]. Також, варто розрізняти неплатоспроможний банк від проблемного банку. В додатку Б наведено критерії віднесення банку до неплатоспроможного та проблемного.

Враховуючи значення неплатоспроможності як для банківської системи, так і для кожної банківської установи, необхідно визначити її сутність, розглянути існуючі в науковій літературі тлумачення щодо її змісту. Вперше термін «неплатоспроможність банку» з'явився ще у попередній редакції Закону України «Про банки і банківську діяльність» [39]. Відповідно до цього закону, сутність поняття «неплатоспроможність банку» трактувалася як неспроможність банку своєчасно та в повному обсязі виконати законні вимоги кредиторів через відсутність коштів або зменшення капіталу розміру банку до суми, що становить менше однієї третини мінімального розміру регулятивного капіталу банку. Однак, варто зазначити, що сьогодні банківське законодавство не містить правового визначення поняття «неплатоспроможність банку». В сучасній літературі даний термін ототожнюють з поняттям «неспроможність банку» та «банкрутство», тобто більшість вчених не розмежовують їх, а вживають як синоніми. Таким чином, сутність поняття неплатоспроможності банку висвітлюється у різних змістовних контекстах. В додатку В наведено етимологію сутності неплатоспроможності банку від різних авторів.

На нашу думку, неплатоспроможність банку – це відсутність у банку достатньої кількості активів, щоб виконати свої зобов'язання, тобто коли банк відчуває дефіцит власних коштів (має від'ємний капітал), він визнається неплатоспроможним.

Варто зазначити, неплатоспроможний банк може продовжувати функціонувати, особливо якщо центральний банк дає йому свої кошти, тобто підвищує його ліквідність, щоб дати можливість виконати свої зобов'язання. З метою надання банкам України допомоги щодо забезпечення ними своєї надійності та своєчасного виконання зобов'язань перед їх вкладниками та акціонерами НБУ встановлено низку нормативних показників діяльності банку, яких вони мають дотримуватися: мінімальний розмір регулятивного капіталу та граничне співвідношення між його розміром та сумою ризикових активів – це нормативи капіталу банку. Також як нормативні вимоги щодо платоспроможності можна розглядати показники ліквідності банку.

Як і у вітчизняній, так і в закордонній практиці досить значну увагу приділяються розробці та удосконалені різних методів та підході до прогнозування ймовірності виникнення неплатоспроможності банку, ключовим завданням яких є своєчасне виявлення ознак майбутньої фінансової кризи, що може призвести до втрати банком ліквідності й платоспроможності та в подальшому до втрати банківської ліцензії, тобто – прогнозування банкрутства банку. При виборі методу прогнозування необхідно враховувати мету та завдання прогнозу, можливість деталізації зібраної інформації, період, на який здійснюється прогнозування процесів діяльності банку. На прогнозування впливають як економічні фактори, які визначають стан банківської системи, зокрема, ділова кон'юнктура ринку банківських послуг, те, на якій із стадій життєвого циклу знаходиться банківський продукт, так і політико-правові [20].

Найпростіший спосіб який дає можливість виявити тактичні та стратегічні проблеми в банку є виконання якісного SWOT-аналізу. Це методика, що передбачає

пошук сильних і слабких сторін, можливостей і загроз, а після цього встановлює зв'язки між цими сторонами, які в подальшому можуть бути використані для формулювання стратегії банку. SWOT-аналіз дає можливість сформулювати загальний перелік стратегій банку з урахуванням їхніх особливостей відповідно до змісту стратегії, а саме адаптації до середовища або формування впливу на нього [54]. Дана методика аналізу є своєрідним інструментом, який не містить остаточної інформації для прийняття конкретних управлінських рішень, але який дає змогу впорядкувати процес обмірковування всієї наявної інформації з використанням власних думок та оцінок. Саме за допомогою SWOT-аналізу можна без розрахунків оцінити слабкі та сильні сторони банку, що в подальшому може допомогти при виборі більш дієвого методу оцінки ранньої діагностики неплатоспроможності банку.

До систем ранньої діагностики неплатоспроможності банку відносять рейтингові системи оцінки банку, системи коефіцієнтного аналізу та аналізу споріднених груп, системи комплексної оцінки банківських ризиків, а також статистичні моделі [37].

Найбільш розповсюдженими являються рейтингові системи оцінки фінансового стану банку, кінцевим результатом яких є віднесення досліджуваного банку до тієї чи іншої групи. Рейтингові оцінки банківських установ призначені для: порівняння діяльності банків в межах банківської системи; отримання національним банком загального уявлення про стан і стабільність банківської системи; отримання уявлення щодо наявності певного ризику в банківській системі; можливість оцінки інвесторами та вкладниками фінансової стійкості конкретного банку, порівняно з іншими подібними банками; оцінка доцільності відкриття структурних підрозділів банку [28].

Існує велика кількість методик рейтингової оцінки банків, одна з них це методика «Кредитімпексбанку», яка побудована за алгоритмом: визначення основних параметрів балансу та групування рахунків другого порядку в економічно

однорідні групи; формування коефіцієнтів, які характеризують структуру активів та пасивів, рівень ліквідності, надійності, рентабельності; розрахунок синтетичного коефіцієнту, який визначається через систему зважування коефіцієнтів, але передбачає більш деагреговану систему коефіцієнтів [28]. В додатку Г можна ознайомитися з системою коефіцієнтів оцінки банку за даною методикою.

Ще однією методикою рейтингової оцінки є методика Шматова, яка основана на побудові моделі «ідеального» банку на основі повноцінного набору найбільш інформативних коефіцієнтів, які адекватно характеризують банківську установу [28]. Достатні та критичні значення показників діяльності банку у методиці Шматова наведені в додатку Г.

В результаті використання рейтингових систем комплексної оцінки фінансового стану банку, можна передбачити послідовну реалізацію сукупності процедур, починаючи від первинного ознайомлення з фінансовою звітністю і закінчуючи розробкою антикризових заходів, спрямованих на попередження та мінімізацію втрат банку у разі настання негативних подій. Однією з найвідоміших наглядових рейтингових систем визнають американську систему CAMELS, яка заснована 1979 року, в подальшому дана методика почала включати операційний ризик, та відповідно розширивши назву до CAMELSO, її до 2020 року використовували в Україні, так і в зарубіжних країнах (США, Польща, Чехія, Словаччина, країни Балтії та ін.).

Із 1 жовтня 2020 року Національний банк почав застосовувати єдину процедуру й методологію процесу наглядових перевірок та оцінки – SREP (Supervisory Review and Evaluation Process), у якій враховано усі компоненти рейтингової оцінки за системою CAMELSO [7]. Таким чином, оцінка діяльності банків за рейтинговою системою CAMELSO надалі не здійснюється.

Методологія SREP базується на оцінці ризиків із урахуванням аналізу поточного стану банку, його стратегії, бізнес-моделі, а також розвитку та оцінки того, як поведе себе банк в майбутньому. Процес оцінки за методикою SREP є

безперервним та здійснюється одночасно за всіма банками. Оцінка за методикою SREP проводиться щорічно станом на 1 січня, також вона може бути актуалізована щокварталу з урахуванням змін кількісних показників та нової суттєвої інформації, виявленої, зокрема, під час проведення інспекційної перевірки [7]. За результатами оцінки банків (SREP) визначається: стратегія нагляду за банком, у тому числі потреба в заходах раннього втручання; життєздатність банку на наступні 12 місяців та стійкість стратегії – на три роки; достатність капіталу та ліквідності для покриття ризиків; потреба в проведенні інспектування [29].

Можна вважати, що SREP-аналіз є загальною методологією, яка гарантує об'єктивний та послідовний контроль на індивідуальній основі фінансового стану та фінансової стійкості банку виходячи з вибраної ним бізнес-моделі та сформованого профілю ризиків [3].

У 2017 році компанія YouControl розробила інструмент FinScore, який використовується для аналізу діяльності фінансових установ. Фінансовий скоринг банків — система оцінки фінансової надійності банку шляхом переведення у бали (scores) попередньо обчислених фінансових показників [24]. Результатом даної системи оцінки є композитний індекс Bank_FinScore.

Індекс Bank_FinScore дозволяє надзвичайно швидко здійснити експрес-аналіз банку, що дає змогу оцінити його фінансовий стан відносно інших банків. Даний індекс базується на 25 індикаторах, серед яких нормативи НБУ та фінансові коефіцієнти, котрі комплексно відображають стан ліквідності, достатності капіталу, рентабельності, кредитних, інвестиційних та валютних ризиків банку [24].

Як результат, при аналізі фінансової стійкості банків кожен банк отримує одну з чотирьох оцінок: А (4), В (3), С (2) та D (1), від найбільш надійного до найменш надійного. Загальний індекс Bank_FinScore розраховується за формулою:

$$\text{Bank_FinScore Index} = \sum_{i=1}^n F_i \times w_i, \quad (1.1)$$

де, F_i – дискретний бал, отриманий банком за фактором, що виражений індикатором i . Обмеження: $1 \leq F_i \leq 4$;

w_i – вага фактору F_i . Обмеження: $0 < w_i < 1$; $\sum_{i=1}^n w_i = 1$;

n – кількість складових індексу. $n=25$ [24].

Таким чином, індекс FinScore надає користувачам розуміння, який банк викликає довіру, а який варто ретельніше перевірити.

Щодо систем комплексної оцінки банківського ризику, то варто виділити методики, які використовуються в Англії. Банк Англії аналізує стан банківської системи та прогнозує фінансову стійкість за допомогою методик RATE (Risk Assessment, Tools of Supervision and Evaluation) та TRAM (Trigger Ratio Adjustment Mechanism) [14]. За цими методиками аналізуються дані щодо діяльності банків та фінансових компаній, а також низка макроекономічних показників, які характеризують стан грошово-кредитного ринку, платіжного балансу, рівень заощаджень та інвестицій.

Щоб отримати достовірний прогноз динаміки розвитку банку, потрібно будувати складні статистичні моделі. Статистичні моделі використовуються при прогнозуванні банкрутства банку, а також розрахунку величини очікуваних збитків під час кризових ситуацій. Найвідомішою системою аналізу даного типу є система SAABA, що використовується органами банківського нагляду Франції. Головна мета даної системи – виявлення існуючих проблем у банку на основі оцінки всіх компонентів ризиків, пов'язаних з його діяльністю. SAABA дозволяє передбачити обсяг ймовірних майбутніх збитків від кредитної діяльності, враховуючи якість портфелю, позичальників та можливості фінансування з різних джерел [19].

В додатку Д наведено інформацію щодо системи ранньої діагностики та оцінки ризиків банку декількох країн світу. Звідти ми бачимо, що більшість систем ранньої діагностики неплатоспроможності банку переважно розроблялися для їх подальшого використання наглядовими органами відповідних країн, і як результат, вони передбачають наявність доступу до внутрішньої або конфіденційної банківської інформації. Наглядова система в переважній більшості країн не обмежується якоюсь однією системою діагностики неплатоспроможності банку,

таким чином ми можемо сказати, що на сьогодні не існує однієї методики або моделі ранньої діагностики неплатоспроможності банківських установ, яка б в повному обсязі дозволяла виявляти кризові явища та прогнозувати майбутні банкрутства.

На нашу думку, базою для ранньої діагностики неплатоспроможності банку є саме оцінка його фінансового стану, яка базується на коефіцієнтному аналізі показників банку. До таких показників можемо віднести показники фінансової стійкості, якості активів, ліквідності та платоспроможності. З вище наведеної інформації, ми можемо сказати, що більшість методів оцінки ризику виникнення неплатоспроможності банку включають в себе аналіз та обчислення даних показників.

Отже, в банківському законодавстві та сучасній літературі не існує чіткого правового визначення поняття «неплатоспроможність банку». Для клієнтів банків є досить важливою можливістю виявити банки, що найближчим часом можуть стати неплатоспроможними та ліквідованими, адже саме це допомагає у виборі банку для обслуговування. Саме тому рання діагностика неплатоспроможності банку є надзвичайно важливим завданням як для банків, так і для економіки країни в цілому. Важливим інструментом для ранньої діагностики неплатоспроможності банку є методики дистанційного аналізу, які спираються виключно на дані, що містяться в звітності банків. Такий підхід дає можливість здійснювати постійний аналіз без необхідності отримання згоди з боку об'єкта перевірки, а також він значно розширяє коло користувачів, які можуть здійснити оцінку певного банку. Однак, при дистанційному аналізі, якість та повнота первинної інформації дещо втрачається. Наявність достовірної інформації щодо оцінки надійності банків підвищує загальний рівень їх прозорості для клієнтів, а, отже, сприяє залученню інвестицій та підвищенню капіталізації банківської системи в цілому.

РОЗДІЛ II

ДОСЛІДЖЕННЯ ІНСТРУМЕНТАРІЮ РАННЬОЇ ДІАГНОСТИКИ НЕПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ БАНКУ

2.1. Аналіз вітчизняного та зарубіжного досвіду використання інструментарію ранньої діагностики неплатоспроможності банку

Одним із перших індикаторів функціонування економіки будь-якої країни є стан фінансової системи, зокрема, діяльність банків. Упродовж останніх років спостерігається високий ступінь ризиків щодо діяльності банківської системи як в Україні, так і в зарубіжних країнах світу, що в свою чергу призводить до погіршення фінансового стану банків. Саме банківська система відіграє стратегічну роль у розвитку економіки в цілому і є однією з найважливіших і невід'ємних структур ринкової економіки. Відповідно до сучасних світових тенденцій фінансового ринку банківський сектор виходить на якісно новий рівень функціонування, що спонукає до його аналізу та оцінки ризику неплатоспроможності окремих банківських структур. Таким чином, неспроможність будь-якого банку виконувати свої зобов'язання має негативні наслідки для широкого кола суб'єктів і може призвести до негативних процесів у всій економіці.

Як результат, задля того, щоб уникнути кризових ситуацій у банківському секторі Національний банк України здійснює постійний нагляд за діяльністю банків України, зокрема, шляхом встановлення економічних нормативів [41], які забезпечують здійснення належного контролю за ризиками, пов'язаними з капіталом, ліквідністю, наданням кредитів, інвестиціями капіталу, а також за відсотковим та валютним ризиком [43].

Розвиток нормативно-правового регулювання нормативів банківської діяльності в Україні тісно пов'язаний із міжнародними рекомендаційними та нормативними документами. Зокрема, відповідно до Директиви 2013/36/ЄС та

Регламенту Європейського Парламенту та Ради (ЄС) № 575/2013 від 26 червня 2013 року в Україні у грудні 2018 року був запроваджений норматив LCR (коефіцієнт покриття ліквідністю), який скасував економічні нормативи миттєвої ліквідності (Н4) та поточної ліквідності (Н5) з 2 вересня 2019 року [40; 45]. Даний норматив був розроблений Базельським комітетом після кризи 2008 року і є частиною угоди Базель III [4]. З 1 грудня 2019 р. необхідне значення нормативу LCR становить 100,0% і означає, що всі зобов'язання банку мають бути покриті його активами. Наступним кроком у реформі системи нормативів ліквідності стало запровадження коефіцієнта чистого стабільного фінансування (NSFR) восени 2018 р., нормативне значення якого також становить 100,0% та більше [22].

Як свідчать статистичні дані НБУ (табл. 2.1), у цілому по банківській системі України протягом 2017-2021 років спостерігається дотримання усіх економічних нормативів. Однак, станом на 01.01.2018 року не виконувався норматив великих кредитних ризиків (Н9), це свідчить про те, що в банківській системі України був підвищений кредитний ризик, а це, в свою чергу, негативно впливає на стабільність функціонування усієї банківської системи країни.

Таблиця 2.1

**Динаміка економічних нормативів банківської системи України
за 2017-2021 pp.***

Норматив	Нормативне значення	Станом на				
		01.01.2018	01.01.2019	01.01.2020	01.01.2021	01.10.2021
Регулятивний капітал (Н1)	≥ 200 млн. грн.	115 817,6	126 116,7	150 313,8	182 283,6	203 740,3
Норматив достатності (адекватності) регулятивного капіталу (Н2)	≥ 10%	16,10	16,18	19,66	21,98	21,59
Норматив достатності основного капіталу (Н3)	≥ 7%	-	-	13,50	15,67	15,17

Продовження табл. 2.1

Норматив миттєвої ліквідності (Н4)	$\geq 20\%$	55,55	68,66	-	-	-
Норматив поточної ліквідності (Н5)	$\geq 40\%$	108,08	99,12	-	-	-
Норматив короткострокової ліквідності (Н6)	$\geq 60\%$	98,37	93,52	94,35	86,82	89,21
Норматив максимального розміру кредитного ризику на одного контрагента (Н7)	$\leq 25\%$	20,29	19,83	17,61	19,14	18,05
Норматив великих кредитних ризиків (Н8)	≤ 8 -кратного розміру Н1	208,31	176,23	105,00	87,39	73,19
Норматив максимального розміру кредитного ризику за операціями з пов'язаними з банком особами (Н9)	$\leq 25\%$	17,89	10,41	7,02	4,10	4,30
Норматив інвестування в цінні папери окремо за кожною установою (Н11)	$\leq 15\%$	0,0001	0,0009	0,0002	0,0002	0,0011
Норматив загальної суми інвестування (Н12)	$\leq 60\%$	0,22	0,15	0,13	0,10	0,10

*Примітка: створено автором на основі [13]

Показники виконання економічних нормативів в розрізі системно важливих банків України за останні 3 роки наведено в додатку Е. Звідти ми можемо спостерігати, що в загальному банки дотримувались усіх вимог щодо розміру даних показників, однак, були одиничні випадки щодо їх порушення. Так, станом на

01.01.2020 року три банки порушили норматив великих кредитних ризиків, значення якого повинно становити не більше 8-кратного розміру регулятивного капіталу: АТ «Укрексімбанк» (220,20%), АБ «УКРГАЗБАНК» (224,68%), АБ «Ощадбанк» (318,56%). АТ «ПУМБ» порушив норматив максимального розміру кредитного ризику за операціями з пов'язаними з банком особами, його значення становило 33,22%, по факту, значення даного показника має бути не більше 25%. Також, такі банки як АТ «Ощадбанк» та АТ КБ «ПриватБанк» порушили норматив ризику загальної довгої відкритої валютної позиції, значення якого повинно становити не більше 10%, так норматив Л13-1 даних банків становили 181,3623% та 233,4412% відповідно.

Станом на 01.01.2021 року АТ «Укрексімбанк» покращив норматив великих кредитних ризиків, його значення зменшилося до 153,85%. Щодо АТ «УКРГАЗБАНК» та АБ «Ощадбанк», то значення даного нормативу зменшилися, однак вимоги щодо даного показника все ще не дотримувалися. Також за даний період порушив норматив Н8 Акціонерний банк «Південний» (250,34%). Щодо нормативу ризику загальної довгої відкритої валютної позиції, то він все ще не дотримувався АТ «Ощадбанк» (119,9282%) та АТ КБ «ПриватБанк» (92,6895%), однак ми спостерігаємо, значне зменшення даного показника.

Станом на 01.10.2021 року, ми спостерігаємо дотримання вимог всіма системно важливими банками до нормативу Н8, лише АТ «Укрексімбанк» має незначне відхилення щодо норм показника, його значення дорівнює 213,45%. Щодо нормативу Л13-1, то ситуація в порівнянні з даними станом на 01.01.2021 року не змінилася, норм даного показника все ще не дотримуються АТ «Ощадбанк» та АТ КБ «ПриватБанк».

Як результат, можна сказати, що запорукою фінансової стабільності та макроекономічної прогнозованості діяльності банків є саме економічні нормативи, які формують вимоги щодо параметрів безпечності, стійкості та надійності банків, що, в свою чергу, є важливою запорукою економічного зростання.

Досить відомою методикою для оцінки фінансового стану банків є система індикаторів фінансової стійкості, яка була створена Міжнародним валютним фондом. Індикатори фінансової стійкості – це показники поточного фінансового стану і стійкості фінансових установ країни та їхніх контрагентів щодо достатності капіталу, якості активів, прибутку та рентабельності, ліквідності та чутливості до ринкового ризику [9]. Індикатори використовують для оцінки і моніторингу сили і уразливості фінансової системи, а також для підвищення фінансової стабільності, і, в свою чергу, для зниження ймовірності настання кризи на фінансовому ринку.

Ця система складається з розрахунку близько 40 показників, 25 з яких безпосередньо пов'язані з сектором депозитарних корпорацій, а 15 – зі станом діяльності своїх клієнтів [11]. Як результат, дані показники формують п'ять груп показників фінансової стійкості банку (додаток Є). Таким чином, НБУ розраховуються значення 12 основних та 12 рекомендованих індикаторів фінансової стабільності банківського сектору економіки, показники яких за період 2019-2021 рр. наведено у додатку Ж. Аналіз динаміки індикаторів фінансової стійкості вітчизняного банківського сектору дозволяє НБУ сформулювати висновки щодо поточного стану банківської системи, а також виявити відповідні тенденції та діагностувати банківські ризики, що є основою для розроблення пропозиції щодо застосування антикризових інструментів управління банківським сектором [9].

Варто приділити увагу тому, що задля того аби передбачити ризик виникнення неплатоспроможності банку в вітчизняній та зарубіжній практиці використовують методику стрес-тестування банків. Стрес-тестування передбачає аналіз того, як зміниться фінансовий стан банку у разі, якщо в економіці настане криза. Так, в Україні починаючи з 2018 року Національний банк на постійній основі розпочав здійснювати стрес-тестування банків. Під час стрес-тестування визначаються оціночні показники фінансової звітності банку (балансу та звіту про прибутки й збитки) та необхідний рівень капіталу на три роки після звітної дати за

базовим та несприятливим макроекономічними сценаріями [49]. Таким чином, НБУ розробляє моделі стрес-тестування для банків на індивідуальній основі.

Відповідно до методології стрес-тестування банків у 2021 році стрес-тестування пройшло 30 банківських установ, на які припадає понад 93% активів банківської системи. До цього переліку увійшли: «Приватбанк», «Ощадбанк», «Укресімбанк», «Укргазбанк», «Альфа-Банк», «Райффайзен банк Аваль», «Сбербанк», «Укрсиббанк», «ОТП банк», «Креді Агріколь банк», «Прокредит банк», «Кредобанк», «Ідея Банк», «Правекс Банк», «ПУМБ», «Таскомбанк», «Універсал Банк», «Банк Кредит Дніпро», «Мегабанк», «А-банк», «МТБ Банк», «Індустріалбанк», «Банк інвестицій і заощаджень», «Акордбанк», банки «Південний», «Форвард», «Львів», «Альянс», «Глобус» і «Схід» [26]. В додатку 3 зображено результати стрес-тестування вітчизняного банківського сектору у 2021 році. В цілому, згідно з даними НБУ результати стрес-тестування у 2021 році засвідчили, що банківський сектор України нині є достатньо стійким та готовий до запланованого підвищення вимог до капіталу, незважаючи на вплив кризи, яка була спричинена пандемією Covid-19. Проте НБУ засвідчує низка банків мають вжити заходів, щоб посилити свою стійкість до можливих кризових явищ надалі [27].

За базовим макроекономічним сценарієм для 10 банків було встановлено підвищений рівень нормативів достатності капіталу, них лише чотири банки потребують застосування додаткових заходів для виконання вимог НБУ. Водночас за несприятливим сценарієм підвищений необхідний рівень нормативів достатності капіталу було встановлено для 20 банків, з них 16 банків повинні вжити додаткових заходів для підвищення достатності капіталу або ж зниження ризиків діяльності. Таким чином, за несприятливим сценарієм еквівалент потреби в капіталі на 1 січня 2021 року становив 41,7 млрд грн порівняно з 73,8 млрд грн два роки тому, а за базовим сценарієм потреба знизилася майже всемеро – до 5,3 млрд грн порівняно з 35,3 млрд грн у 2019 році [27].

За результатами щорічного європейського стрес-тестування, у 2021 році було визначено найсильніший на найслабший банки в Європі. Так стрес-тестування проводилося з вибіркою з п'ятдесяти банків з Європейського Союзу та Норвегії, які охоплювали близько 70% активів європейського банківського сектора. Результати проведеного тестування показали, що одним із найстійкіших серед усіх досліджених банків є РКО Bank Polski. База капіталу банку забезпечує те, що навіть за надзвичайно несприятливих умов показники діяльності банку відповідають наглядовим стандартам. Згідно з фінансовою звітністю банку за перший квартал 2021 р. вартість ризику у першому кварталі 2021 р. склала до 0,68%, а загальний коефіцієнт капіталу групи банку склав 18,1% і знаходився значно вище від нормативних мінімумів. Надлишковий капітал групи складав 14 млрд. злотих [2]. Також один з найстаріших банків в світі, а саме банк Monte dei Paschi di Siena, показав найгірші результати під час стрес-тесту, що в свою чергу поставило під сумнів подальше існування банку. Результати показали, що попри чисельні докапіталізації та спроби оздоровлення банку, а також тривала рецесія до 2023 року може повністю знищити капітал банку [25]. Звідси бачимо, що здійснення стрес-тестування є важливим інструментом ранньої діагностики неплатоспроможності банків, становище банку Італіє є цьому приклад.

Варто зазначити, що окрім стрес-тестування, для оцінки фінансової надійності банку, а також прогнозування його подальшої діяльності використовують також методику фінансового скорингу банків. Дана методика демонструє максимальну прогнозну здатність з передбачення ймовірності банкрутства банку, а також відображає фінансовий стан банку відносно інших у секторі. В табл. 2.2 можна ознайомитися з ренкінгом фінансової надійності банків України за 2 квартал 2021 років.

Як бачимо з даної таблиці, в ній відображено лише 39 банків України, для інших банків фінансовий індекс не розраховується, оскільки відсутня можливість

розрахувати всі ризик-індикатори або ж ці банки зовсім невеликі за розміром активів.

Таблиця 2.2

Результати фінансового скорингу банків України від YouControl за 2 квартал 2021 р.*

№	Банк	FinScore	№	Банк	FinScore
1	АТ «ІНГ Банк Україна»	A / 3.41	21	АТ «СБЕРБАНК»	B / 2.3
2	АТ «СІПБАНК»	A / 3.33	22	АТ «ТАСКОМБАНК»	B / 2.28
3	АТ «Райффайзен Банк Аваль»	A / 3.23	23	АТ «БАНК КРЕДИТ ДНПРО»	B / 2.23
4	АТ «ОТП БАНК»	A / 3.18	24	АТ «Полтава-банк»	B / 2.16
5	АТ КБ «ПРИВАТБАНК»	A / 3.18	25	Акціонерний банк «Південний»	C / 2.14
6	АТ «КРЕДІ АГРІКОЛЬ БАНК»	A / 3.13	26	ПАТ «БАНК ВОСТОК»	C / 2.11
7	АТ «КРЕДОБАНК»	A / 3.1	27	АТ «БАНК АЛЬЯНС»	C / 2.03
8	АТ «Ідея Банк»	A / 3.05	28	ПАТ «МТБ БАНК»	C / 2.01
9	АТ «Дойче Банк ДБУ»	A / 3.03	29	АТ АКБ «Львів»	C / 2
10	АТ «ПРОКРЕДИТ БАНК»	A / 3	30	АТ «БАНК ФОРВАРД»	C / 1.99
11	АТ «АЛЬФА-БАНК»	A / 2.97	31	АБ «КЛПРИНГОВИЙ ДІМ»	C / 1.95
12	АТ «УкрСиббанк»	A / 2.95	32	ПуАТ «КБ «АКОРДБАНК»»	C / 1.93
13	АТ «ПРАВЕКС БАНК»	A / 2.89	33	АТ «ПЕРШИЙ ІНВЕСТИЦІЙНИ БАНК»	C / 1.92
14	АБ «УКРГАЗБАНК»	A / 2.87	34	АТ «КБ "ГЛОБУС»	C / 1.92
15	АТ «Укрексімбанк»	B / 2.79	35	АТ «БАНК ІНВЕСТИЦІЙ ТА ЗАОЩАДЖЕНЬ»	D / 1.69
16	АТ «ОЩАДБАНК»	B / 2.62	36	ПАТ «Промінвестбанк»	D / 1.6
17	АТ «ПРЕУС БАНК МКБ»	B / 2.57	37	АКБ «ІНДУСТРІАЛБАНК»	D / 1.58
18	АТ «УНІВЕРСАЛ БАНК» / Monobank	B / 2.57	38	АТ «МІБ»	D / 1.53
19	АТ «А — БАНК»	B / 2.46	39	АТ «МЕГАБАНК»	D / 1.51
20	АТ «ПУМБ»	B / 2.44			

*Примітка: створено автором на основі [47]

При використанні методики фінансового скорингу кожен з банків отримує одну з чотирьох оцінок: А, В, С, D, кожна з яких показує рівень фінансової стійкості банку, а також ймовірність виникнення несприятливих фінансових наслідків. Відповідно до наведених даних, ми бачимо, що при розрахунку композитного

індексу Bank_FinScore найкращі результати показав АТ «ІНГ Банк Україна», а найгірші - АТ «МЕГАБАНК».

В додатку И можна ознайомитися з даним щодо ренкінгу фінансової надійності системно важливих банків України за період з першого кварталу 2018 року по другий квартал 2021 року. Звідти ми спостерігаємо, що за досліджуваний період високий рівень фінансової стійкості завжди був в АТ «Райффайзен Банк Аваль» та в АТ КБ «ПриватБанк», відповідно й ймовірність настання несприятливих фінансових наслідків була низька. Найгірші результати показував Акціонерний банк «Південний», у нього середня ймовірність настання несприятливих наслідків та задовільний рівень фінансової стійкості. Однак, високий фінансовий індекс банку не означає, що в нього не може бути проблем з надійністю, це означає лише те, що банк є порівняно платоспроможний на досліджуваний момент часу. Індекс А показує, що на поточний момент в банківській сфері України банк з цим індексом має найкраще поєднання ризик-індикаторів серед своїх конкурентів, а також він вказує на мінімальну ймовірність настання несприятливих фінансових наслідків.

Варто зазначити, що найнижча рейтингова оцінка не каже нам, що банк потенційний банкрут, вона лише підказує, що будь-яка криза в ринковому секторі економіки може сильніше вплинути на банки з нижчою оцінкою, ніж на банки з вищою оцінкою. Таким чином, це дає змогу спрогнозувати виникнення проблем в банку, в тому числі вжити необхідних заходів щодо їх уникнення.

Ефективність запропонованої аналітичним відділом YouControl моделі фінансового скорингу банків підтверджена історією банкрутств українських банків, у більшості з яких спостерігались негативні значення нормативів НБУ та розрахункових фінансових коефіцієнтів [24]. Однак, індекс Bank_FinScore має ймовірний характер, тому навіть максимальні значення індексу не дають точної гарантії фінансової стійкості банку, а лише вказують на відносно нижчу ймовірність виникнення неплатоспроможності банку.

Отже, аналіз використання інструментарію ранньої діагностики неплатоспроможності банку показав, що негативні показники діяльності банку можуть поставити під сумнів його подальше існування, що підтверджено зарубіжним та вітчизняним досвідом. В загальному, банківський сектор економіки будь-якої країни світу є достатньо вразливим до різних кризових ситуацій, що в свою чергу може призвести до ризику виникнення неплатоспроможності банків з низьким рівнем фінансової стійкості. Важливим елементом забезпечення та підтримання стабільності банківської системи є банківський нагляд з боку Центральних банків за допомогою регулювання діяльності спеціалізованих банків через економічні нормативи які встановлюються з метою забезпечення стабільної діяльності банків і своєчасного виконання ними зобов'язань перед їх вкладниками та нормативно-правове забезпечення операцій, що проводяться ними. У наш час більшість методик ранньої діагностики неплатоспроможності банку включають в себе розрахунки фінансової надійності та стійкості банку, що і відображається в економічних нормативах. Усі банки зобов'язані дотримуватись економічних нормативів, їх недотримання може виступати сигналом до неплатоспроможності банку, а в подальшому втрати ним ліцензії.

2.2. Діагностика неплатоспроможності вітчизняних банків

На сучасному етапі розвитку вітчизняної економіки банки відіграють вагомую роль, акумулюючи кошти населення, бізнесу та держави, використовуючи ці кошти для кредитування та інвестицій, а також забезпечуючи ведення розрахунків та здійснення платежів. Нестабільність банківської системи України викликає масову збитковість, скорочення ліквідності банківських установ, а інколи й банкрутство, наслідком якого може бути ліквідація у випадку невикористання ефективних інструментів оздоровлення [32]. Дані тенденції викликають зниження рівня довіри населення до банківської системи України, що спричиняє потребу в прогнозуванні неплатоспроможності банків задля здійснення необхідних заходів щодо

фінансового оздоровлення проблемних банків та удосконалення дієвості санаційних інструментів у контексті підвищення довіри населення до банківської системи України. Низький рівень довіри населення України до банківської системи пояснюється низкою об'єктивних причин, наведених на рисунку 2.1.

Масове закриття банківських установ

- викликає втрати населенням своїх заощаджень, складнощі в їх поверненні, проблеми припогашенні кредитних зобов'язань

Низька фінансова грамотність населення

- лише 8% українців беруть до уваги поради працівників установ при виборі інструментів заощаджень (переважно громадяни у віці 20-29 років); представники старшого покоління дослуховуються, перш за все, до членів своєї родини

"Тінізація" національної економіки

- за даними Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства у 2019 р. "у тіні" перебувало 28% офіційного ВВП, що вказує на значні обсяги розрахунків, які здійснюються поза банківськими установами та не стимулюють громадян користуватися банківськими послугами

Відсутність дієвих санаційних механізмів

- незлагодженість у співпраці акціонерів проблемного банку та державного регулятора, відсутність комплексного бачення вираженої управлінської політики

Макроекономічна нестабільність

- військові дії на території України, світова пандемія, інфляційні процеси, коливання курсу гривні, низька якість життя населення підвищує недовіру до офіційних установ та мотивує населення надавати перевагу готівковим розрахункам і заощадженням вдома

*Рис. 2.1. Об'єктивні чинники низького рівня довіри населення до банківської системи України**

*Примітка: джерело [30]

Відновлення довіри населення до банків є досить зтяжним і потребує вжиття необхідних дієвих заходів. Для усвідомлення того, які ж саме вжити заходи для оздоровлення банку, регулюючим органам на постійній основі необхідно проводити аналіз банківської діяльності, що допоможе спрогнозувати як саме поведе себе банк у різних кризових ситуаціях та які дії необхідно виконати для їх уникнення.

Перед керівництвом банківської установи постає непросте завдання – усунення неплатоспроможності всього банку, оскільки це є базою вжиття заходів щодо запобігання втрати банківської ліцензії. Досі в Україні немає єдино прийнятої методики діагностики неплатоспроможності банку, яка б реалізувалась на практиці. Це питання є актуальним як для НБУ та банків, так і для споживачів банківських продуктів – фізичних і юридичних осіб. Розроблені в Україні методичні рекомендації щодо виявлення ознак неплатоспроможності підприємства та ознак дій з приховування банкрутства, фіктивного банкрутства чи доведення до банкрутства не можуть бути в повній мірі використані при діагностиці неплатоспроможності банків внаслідок особливостей функціонування останніх [5].

Зазвичай, інструментарій ранньої діагностики неплатоспроможності банку включає в себе показники аналізу фінансової стійкості банку. Таким чином, здійснимо аналіз надійності банків різних груп, а саме банку з державною часткою (АБ «УКРГАЗБАНК»), банку іноземних банківських груп (АТ «ОТП Банк»), банку з приватним капіталом (АТ «ПУМБ») [48]. В додатках I, ІІ, ІІІ наведено фінансову звітність даних банків за період 2018-2020 рр. Також, для розрахунків коефіцієнтів фінансової стабільності банку, будемо використовувати дані про фінансові результати банків [48].

Для аналізу надійності обраних банків використаємо метод коефіцієнтного аналізу, який включає в себе розрахунок коефіцієнту участі власного капіталу у формуванні активів банку, коефіцієнт відношення статутного капіталу до власного капіталу, мультиплікатор капіталу, коефіцієнт надійності та фінансового важеля банку, а також загальний рівень платоспроможності банку.

В табл. 2.3 наведено розрахунок окремих показників фінансової стійкості АБ «УКРГАЗБАНК».

Як бачимо з даної таблиці, в АБ «УКРГАЗБАНК» коефіцієнт участі власного капіталу банку у формуванні його активів протягом аналізованого періоду

зменшився на 14,42% (з 7% до 5,99%), що свідчить про поступове зменшення використання власного капіталу установою.

Таблиця 2.3

Розрахунок окремих коефіцієнтів фінансової стійкості АБ «УКРГАЗБАНК» за 2018-2020 рр.*

№	Показник	Алгоритм розрахунку	2018 р.	2019 р.	2020 р.	Відхилення 2020 р. від 2018 р.
Вхідні дані для розрахунку						
1	Активи (А), тис. грн.	-	82 224 995	119 137 243	142 702 732	73,55
2	Власний капітал (ВК), тис. грн.	-	5 756 015	8 254 484	8 548 831	48,52
3	Статутний капітал (СК), тис. грн.	-	13 837 000	13 837 000	13 837 000	0,00
4	Залучені кошти (ЗК), тис. грн.	-	69 374 336	106 833 960	129 075 975	86,06
Результат						
1	Коефіцієнт участі власного капіталу у формуванні активів, %	$ВК/А*100$	7,00	6,93	5,99	-14,42
2	Відношення статутного капіталу до власного капіталу, %	$СК/ВК*100$	240,39	167,63	161,86	-32,67
3	Мультиплікатор капіталу	$А/СК$	5,94	8,61	10,31	73,55
4	Коефіцієнт надійності, %	$ВК/ЗК*100$	8,30	7,73	6,62	-20,18
5	Коефіцієнт фінансового важеля	$ВК/(А-ВК)*100$	7,53	7,44	6,37	-15,34
6	Загальний рівень платоспроможності, %	$А/ЗК*100$	1,19	1,12	1,11	-6,72

*Примітка: створено автором на основі [13, 33]

Даний коефіцієнт показує загальний рівень фінансування активів за рахунок власного капіталу, тобто скільки грошових одиниць капіталу припадає на 1 грн. активів. Так як нормативне значення даного показника повинно бути не менше 10%, то, слід зазначити, що в АБ «УКРГАЗБАНК» у 2018-2020 роках має низький рівень фінансування активів за рахунок власного капіталу. Статутний капітал банку

протягом досліджуваного періоду перевищує власний капітал, однак ми бачимо тенденцію до зменшення даного розриву, таким чином коефіцієнт відношення статутного капіталу до власного у 2020 році зменшився на 32,67% порівняно з 2018 роком.

Коефіцієнт мультиплікатора капіталу відображає ступінь покриття активів акціонерним капіталом й розраховується як співвідношення активів до статутного капіталу. Як бачимо з таблиці, протягом аналізованого періоду він має тенденцію до збільшення. Так у 2020 році він зріс на 73,55% в порівнянні з 2018 роком (з 5,94 до 10,31). Однак, чим вище значення цього показника, тим менш стабільний банк, його зростання в АБ «УКРГАЗБАНК» пов'язане зі збільшенням активів банку. Як наслідок, збільшення даного коефіцієнта може свідчити про погіршення фінансової стійкості банку.

Коефіцієнт надійності даного банку у 2020 році знизився на 20,18% порівняно з 2018 роком, наслідком чого є значне збільшення залучених коштів банком на 86,06%. Оскільки значення даного показника має дорівнювати не менше 5%, а в АБ «УКРГАЗБАНКУ» за досліджуваний період воно знаходилось в межах 6,62%-8,30%, то незважаючи на зменшення даного коефіцієнта, банк має достатню забезпеченість власним капіталом і, відповідно, достатній рівень надійності.

Коефіцієнт фінансового важеля розкриває здатність банку залучати кошти на фінансовому ринку і розраховується він як співвідношення зобов'язань до капіталу банку. У нашому випадку в АБ «УКРГАЗБАНК» за останні три роки даний показник зменшився на 15,34% (з 7,35% до 6,37%), що свідчить про зниження ділової активності банку, але, в свою чергу, й про підвищення його фінансової стабільності.

Щодо загального рівня платоспроможності, то даний показник показує як кожна окрема банківська установа здатна за допомогою усіх своїх активів покрити власні зобов'язання щодо залучених коштів. Як бачимо, в АБ «УКРГАЗБАНК» рівень платоспроможності дещо знизився протягом 2018-2020 років (з 1,19 до 1,11).

Таким чином, ми можемо сказати, що приріст залучених коштів банком був більш інтенсивним, ніж приріст активів, що і свідчить про те що загальний рівень платоспроможності дещо знизився.

Також розглянемо показники фінансової стійкості банку з іноземних банківських груп, а саме АТ «ОТП Банк» (табл. 2.4).

Таблиця 2.4

Розрахунок окремих коефіцієнтів фінансової стійкості АТ «ОТП Банк» за 2018-2020 рр.*

тис. грн.						
№	Показник	Алгоритм розрахунку	2018 р.	2019 р.	2020 р.	Відхилення 2020 р. від 2018 р.
Вхідні дані для розрахунку						
1	Активи (А)	-	32 757 138	44 781 323	58 924 907	79,88
2	Власний капітал (ВК)	-	5 254 806	7 774 475	9 571 561	82,15
3	Статутний капітал (СК)	-	6 186 023	6 186 023	6 186 023	0,00
4	Залучені кошти (ЗК)	-	26 355 397	35 369 080	47 617 269	80,67
Результат						
1	Коефіцієнт участі власного капіталу у формуванні активів, %	$ВК/А*100$	16,04	17,36	16,24	1,26
2	Відношення статутного капіталу до власного капіталу, %	$СК/ВК*100$	117,72	79,57	64,63	-45,10
3	Коефіцієнт мультиплікатора капіталу	$А/СК$	5,30	7,24	9,53	79,88
4	Коефіцієнт надійності, %	$ВК/ЗК*100$	19,94	21,98	20,10	0,82
5	Коефіцієнт фінансового важеля, %	$ВК/(А-ВК)*100$	19,11	21,01	19,39	1,50
6	Загальний рівень платоспроможності	$А/ЗК$	1,243	1,266	1,237	-0,437

*Примітка: створено автором на основі [13, 34]

Аналізуючи дану таблицю, ми спостерігаємо, що в АТ «ОТП Банк» коефіцієнт участі власного капіталу у формуванні активів банку за досліджуваний період зріс з 16,4% у 2018 році до 17,36% у 2019 році, однак у 2020 році його

значення зменшилось до 16,24%. В цілому даний показник мав тенденцію до збільшення. Таким чином, у 2020 році на 1 грошову одиницю активів банку припадає 16 копійок капіталу банку.

Щодо коефіцієнта відношення статутного капіталу до власного капіталу, то в АТ «ОТП Банк» даний показник зменшився на 45,10% (з 117,72% до 64,63%). Статутний капітал банку у 2018 році перевищував власний капітал, однак з 2019 року власний капітал банку відносно збільшився і на кінець 2020 року становив 9 571 561 тис. грн., що на 82,15% більше як 2018 році.

Мультиплікатор капіталу в АТ «ОТП Банк» за досліджуваний період має тенденцію до збільшення. Так, у 2020 році його значення становило 9,53, що на 79,88% більше ніж у 2018 році (5,30). Як зазначалося раніше, збільшення даного коефіцієнта негативно впливає на стабільність функціонування банку.

Коефіцієнт надійності даного банку за останні три роки збільшився з 19,94% до 20,10%. На збільшення даного показника позитивно посприяло зростання обсягу власного капіталу банку на 82,15%. Таким чином, ми можемо сказати, що банк має високу забезпеченість власним капіталом і, як результат, високу надійність.

Коефіцієнт фінансового важеля АТ «ОТП Банк» збільшився з 19,11% у 2018 році до 19,39% у 2020 році, що свідчить про те, що навіть за високого забезпечення власними коштами банк підвищує свою ділову активність щодо залучення вільних коштів на грошовому ринку.

Загальний рівень платоспроможності досліджуваного банку трохи підвищився протягом 2019 року (з 1,243 до 1,266), однак у 2020 році спостерігалось незначне його зниження (до 1,237). На зменшення даного показника вплинуло збільшення обсягу залучених коштів банком і, як результат, рівень платоспроможності АТ «ОТП Банк» за досліджуваний період незначно знизився.

Також розглянемо розрахунки окремих показників фінансової стійкості банку з приватним капіталом АТ «ПУМБ» (табл. 2.5).

З даної таблиці бачимо, що коефіцієнт участі власного капіталу у формуванні активів АТ «ПУМБ» у 2019 році збільшився з 12,67% до 16,36%. Однак вже у 2020 році він зменшився до 12,87%. В цілому, за досліджуваний період показник збільшився всього на 1,55%. Таким чином, що в банку є достатній рівень власного капіталу для активізації та покритті різних ризиків.

Таблиця 2.5

Розрахунок окремих коефіцієнтів фінансової стійкості АТ «ПУМБ» за 2018-2020 рр.*

№	Показник	Алгоритм розрахунку	2018	2019	2020	Відхилення 2020 р. від 2018 р.
Вхідні дані для розрахунку						
1	Активи (А), тис. грн.	-	49 865 191	55 437 218	75 263 954	50,93
2	Власний капітал (ВК), тис. грн.	-	6 317 869	9 067 377	9 684 011	53,28
3	Статутний капітал (СК), тис. грн.	-	3 294 492	3 294 492	4 780 595	45,11
4	Залучені кошти (ЗК), тис. грн.	-	41 025 872	43 487 963	58 664 135	42,99
Результат						
1	Коефіцієнт участі власного капіталу у формуванні активів, %	ВК/А*100	12,67	16,36	12,87	1,55
2	Відношення статутного капіталу до власного капіталу, %	СК/ВК*100	52,15	36,33	49,37	-5,33
3	Коефіцієнт мультиплікатора капіталу	А/СК	15,14	16,83	15,74	4,02
4	Коефіцієнт надійності, %	ВК/ЗК*100	15,40	20,85	16,51	7,19
5	Коефіцієнт фінансового важеля, %	ВК/(А-ВК)*100	14,51	19,55	14,77	1,78
6	Загальний рівень платоспроможності	А/ЗК	1,22	1,27	1,28	5,55

*Примітка: створено автором на основі [13, 35]

Протягом останніх трьох років досліджуваний банк активно нарощував статутний капітал, що, в свою чергу, спричиняло збільшення власного капіталу банку. Таким чином, ми спостерігаємо, що відношення статутного капіталу та

власного капіталу банку в цілому зменшилося з 52,15% до 49,37%, що може свідчити про те, що питома вага статутного капіталу в структурі власного капіталу АТ «ПУМБ» зменшилась.

За аналізований період мультиплікатор капіталу АТ «ПУМБ» збільшився на 4,02% (з 15,14 до 15,74). В цілому ми спостерігаємо позитивне зростання показника за досліджуваний період на 0,61. Як зазначалося раніше, чим вище значення даного коефіцієнта, тим менш стабільний банк, але зростання цього коефіцієнта в АТ «ПУМБ» є фактором зростання прибутковості статутного капіталу, що є досить позитивним явищем при дослідженні фінансової стійкості банківської установи.

Щодо коефіцієнту надійності, то у 2019 році його значення збільшилося з 15,40% до 20,85%. Однак, у 2020 році даний показник зменшився до 16,51%. В цілому, за досліджуваний період даний коефіцієнт збільшився на 7,19%, що є досить позитивним явищем, адже це вказує на підвищення надійності установи за рахунок зростання частки власних коштів, що підвищує ймовірність безспірного покриття можливих ризиків щодо зобов'язань банку.

Коефіцієнт фінансового важеля в цілому збільшився на 1,78% (з 14,51% до 14,77%), що свідчить про підвищення ділової активності банку. Однак, збільшення даного показника свідчить про зниження фінансової стабільності АТ «ПУМБ».

Якщо розглядати загальний рівень платоспроможності АТ «ПУМБ», то варто зазначити, що протягом досліджуваного періоду даний показник мав незначну тенденцію до збільшення. Так у 2018 році рівень платоспроможності банку становив 1,22, а вже в 2020 році – 1,28, що свідчить про те, що загальний рівень платоспроможності даного банку незначно зріс.

Варто приділити увагу тому, що найбільш повний аналіз платоспроможності банку неможливо провести лише на розрахунках окремих показників діяльності банку. Так задля можливості оцінки платоспроможності банку, а також для оцінки ризику неплатоспроможності банку варто використовувати факторні моделі аналізу

банкрутства. Однією з таких моделей є п'ятифакторна модель Е. Альтмана, яка базується на розрахунку інтегрального показника «Z» і має вигляд:

$$Z = 1,2X_1 + 1,4X_2 + 3,3X_3 + 0,6X_4 + 0,999X_5. \quad (2.2.1)$$

Даний індекс розраховується за допомогою групи показників, що характеризують економічний потенціал банку, а також результати його роботи за попередній період. В залежності від значення «Z» можна зробити висновок про можливість неплатоспроможності банку в майбутньому. Так, якщо $Z < 1,81$, то ймовірність банкрутства висока, якщо $Z > 2,99$, то загроза виникнення банкрутства мінімальна і банк вважається фінансово надійним, а інтервал 1,81-2,99 становить зону невизначеності [6].

Таким чином, розглянемо результати надійності раніше досліджуваних банків за п'ятифакторною моделлю Е. Альтмана (табл. 2.6, 2.7, 2.8).

Таблиця 2.6

Розрахунок коефіцієнтів та інтегрального показника ймовірності банкрутства АБ «УКРГАЗБАНК» за моделлю Е. Альтмана за 2018-2020 рр.*

Змінна	Формула та показники	Розрахунок		
		2018 рік	2019 рік	2020 рік
X1	робочий капітал/валюта балансу	0,070	0,069	0,060
	робочий капітал, тис грн	5 756 012	8 254 484	8 548 831
	валюта балансу, тис грн	82 224 995	119 137 243	142 702 732
X2	сума нерозподіленого прибутку та резервного капіталу / валюта балансу	-0,076	-0,041	-0,031
	сума нерозподіленого прибутку, тис грн	-6 592 223	-5 349 374	-5 040 494
	резервний капітал, тис грн	343 803	420 673	549 572
	валюта балансу, тис грн	82 224 995	119 137 243	142 702 732
X3	(прибуток до оподаткування + проценти за кредит) / валюта балансу	0,070	0,059	0,036
	прибуток до оподаткування, тис грн	881 722	1 344 972	511 504
	проценти за кредит, тис грн	4 897 602	5 667 839	4 649 123

Закінчення табл. 2.6

	валюта балансу, тис грн	82 224 995	119 137 243	142 702 732
X4	ринкова вартість акцій / позичковий капітал	0,174	0,120	0,099
	ринкова вартість акцій, тис грн	13 318 561	13 318 561	13 318 561
	позичковий капітал, тис грн	76 636 069	111 081 967	134 231 192
X5	чиста виручка від реалізації продукції / валюта балансу	0,064	-0,027	0,000
	чисті грошові кошти, використані у фінансовій діяльності, тис грн	5 237 750	-3 261 630	-54 123
	валюта балансу, тис грн	82 224 995	119 137 243	142 702 732
Z	1,2X₁ + 1,4X₂ + 3,3X₃ + 0,6X₄ + 0,999X₅	0,377	0,264	0,206

*Примітка: створено автором на основі [13, 33]

Як бачимо з табл. 2.2.4 інтегральний показник в АБ «УКРГАЗБАНК» за період 2019-2020 рр. дорівнював менше 1,81 і з кожним роком ішов на спад, а отже рівень ймовірності виникнення банкрутства банку за даною моделлю є дуже високим.

В табл. 2.2.5 наведено результати розрахунку коефіцієнтів та інтегрального показника ймовірності банкрутства АТ «ОТП Банк».

Таблиця 2.7

Розрахунок коефіцієнтів та інтегрального показника ймовірності банкрутства АТ «ОТП Банк» за моделлю Е. Альтмана за 2018-2020 рр.*

Змінна	Формула та показники	Розрахунок		
		2018 рік	2019 рік	2020 рік
X1	робочий капітал/валюта балансу	0,160	0,174	0,162
	робочий капітал, тис грн	5 254 806	7 774 475	9 571 561
	валюта балансу, тис грн	32 757 138	44 781 323	58 924 907
X2	сума нерозподіленого прибутку та резервного капіталу / валюта балансу	-0,043	0,025	0,049
	сума нерозподіленого прибутку, тис грн	-2 015 106	422 935	2 029 819
	резервний капітал, тис грн	611 131	709 846	836 684
	валюта балансу, тис грн	32 757 138	44 781 323	58 924 907
X3	(прибуток до оподаткування + проценти за кредит) / валюта балансу	0,182	0,159	0,103
	прибуток до оподаткування, тис грн	2 401 724	3 094 366	2 119 350
	проценти за кредит, тис грн	3 566 556	4 034 660	3 923 031
	валюта балансу, тис грн	32 757 138	44 781 323	58 924 907
X4	ринкова вартість акцій / позичковий капітал	0,225	0,167	0,125
	ринкова вартість акцій, тис грн	6 186 023	6 186 023	6 186 023

Закінчення табл. 2.7

	позичковий капітал, тис грн	27 502 332	37 006 848	49 353 346
X5	чиста виручка від реалізації продукції /валюта балансу	0,000	0,005	0,009
	чисті грошові кошти, використані у фінансовій діяльності, тис грн	0	213 132	515 219
	валюта балансу, тис грн	32 757 138	44 781 323	58 924 907
Z	1,2X₁ + 1,4X₂ + 3,3X₃ + 0,6X₄ + 0,999X₅	0,869	0,874	0,685

*Примітка: створено автором на основі [13, 34]

Як бачимо з даною таблицею, рівень показника «Z» в АТ «ОТП Банк» дещо кращий ніж в АБ «УКРГАЗБАНК», однак він його значення також менше за 1,81, що свідчить про те, що рівень виникнення банкрутства є також дуже високим.

Розглянемо результати розрахунку даного показника в АТ «ПУМБ» (табл. 2.2.6).

Таблиця 2.8

Розрахунок коефіцієнтів та інтегрального показника ймовірності банкрутства АТ «ПУМБ» за моделлю Е. Альтмана за 2018-2020 рр.*

Змінна	Формула та показники	Розрахунок		
		2018 рік	2019 рік	2020 рік
X1	робочий капітал/валюта балансу	0,127	0,164	0,129
	робочий капітал, тис грн	6 317 869	9 067 377	9 684 011
	валюта балансу, тис грн	49 865 191	55 437 218	75 263 954
X2	сума нерозподіленого прибутку та резервного капіталу / валюта балансу	0,050	0,092	0,056
	сума нерозподіленого прибутку, тис грн	996 304	3 616 578	2 616 940
	резервний капітал, тис грн	1 475 430	1 475 430	1 605 862
	валюта балансу, тис грн	49 865 191	55 437 218	75 263 954
X3	(прибуток до оподаткування + проценти за кредит) / валюта балансу	0,145	0,175	0,144
	прибуток до оподаткування, тис грн	2 331 428	3 161 001	3 165 285
	проценти за кредит, тис грн	4 909 735	6 539 506	7 654 045
	валюта балансу, тис грн	49 865 191	55 437 218	75 263 954
X4	ринкова вартість акцій / позичковий капітал	0,076	0,071	0,073
	ринкова вартість акцій, тис грн	3 294 492	3 294 492	4 780 595
	позичковий капітал, тис грн	43 547 322	46 369 841	65 579 943
X5	чиста виручка від реалізації продукції /валюта балансу	-0,039	-0,012	-0,028
	чисті грошові кошти, використані у фінансовій діяльності, тис грн	-1 931 450	-646 247	-2 143 128
	валюта балансу, тис грн	49 865 191	55 437 218	75 263 954
Z	1,2X₁ + 1,4X₂ + 3,3X₃ + 0,6X₄ + 0,999X₅	0,707	0,933	0,723

*Примітка: створено автором на основі [13, 35]

Аналізуючи дану таблицю, ми можемо сказати, що результати інтегрального показника АТ «ПУМБ» є незадовільними, його значення менше 1,81, а отже рівень можливості банкрутства банку є дуже високим.

Отже, оскільки інструментарій ранньої діагностики неплатоспроможності банку включає в себе показники аналізу діяльності банку, то ми здійснили оцінку надійності банків різних груп, а саме банку з державною часткою (АБ «УКРГАЗБАНК»), банку іноземних банківських груп (АТ «ОТП Банк»), банку з приватним капіталом (АТ «ПУМБ»). Так під час аналізу були розраховані окремі показники фінансової стійкості банку, а також здійснено розрахунок факторної моделі банкрутства банків. Таким чином, після аналізу даних було встановлено, що стан платоспроможності банків можна охарактеризувати як умовно задовільний, оскільки значення деяких показників досить коливаються, проте більшість показників, навіть в умовах фінансово-економічної та політичної кризи мають тенденцію до зростання. Не зважаючи на те, що результати розрахунку інтегрального показника банкрутства даних банків показали негативні результати, банки є достатньо конкурентоспроможними на банківському ринку України. Також, ми можемо сказати, що аналізовані банки дотримуються усіх вимог Національного банку України, що проявляється в відносно позитивних показниках аналізу діяльності банку за досліджуваний період. Таким чином, банки є платоспроможними і ризик виникнення неплатоспроможності банків є досить низьким.

РОЗДІЛ III

НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ІНСТРУМЕНТАРІЮ РАННЬОЇ ДІАГНОСТИКИ НЕПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ БАНКУ

3.1. Проблеми ранньої діагностики неплатоспроможності банку та напрями їх подолання

Функціонування стабільної та потужної банківської системи є важливим чинником сталого економічного розвитку країни. Банки відіграють велику роль у сучасних економічних системах, оскільки впливають на функціонування фінансових ринків, визначаючи кількість грошей в економіці, можливості та розміри інвестицій, та як наслідок впливають на економічне зростання в державі. Ефективність діяльності банків визначається передусім спроможністю виконувати покладені на них функції.

Процес ранньої діагностики неплатоспроможності банку варто розглядати як метод виявлення, нейтралізації та подолання кризових ситуацій, які можуть призвести до банкрутства банку. Варто зазначити, що для діагностики фінансового стану банку використовують фінансову звітність банку. Саме подання банками неякісної та неправдивої фінансової інформації може призвести до виникнення кризових ситуацій у банках, наприклад, неадекватних та несвоєчасних дій наглядових органів щодо недопущення погіршення фінансового стану банку, в свою чергу, і банкрутства банку.

На розвиток фінансової нестабільності та неплатоспроможності банку впливає безліч факторів, до них відносять: скорочення ресурсної бази банків; зниження ліквідності та якості банківських активів; падіння курсу національної валюти; зменшення капіталізації банків; зниження довіри з боку населення, що підтверджується відтоком депозитних коштів; збільшення обсягів проблемних кредитів; висока залежність банків від фінансового стану підприємств-

позичальників; зростання ризиків, пов'язаних із фондовим ринком і динамікою цін на окремих сегментах фінансового ринку; проблеми рефінансування банків тощо. Слід зазначити, що дані фактори не тільки впливають на фінансову стійкість банківської системи, а й на стійкість економіки країни в цілому. У разі високої ймовірності неплатоспроможності чи незадовільного фінансового стану банк вважається таким, якому загрожує фінансова криза та банкрутство (рис. 3.1).

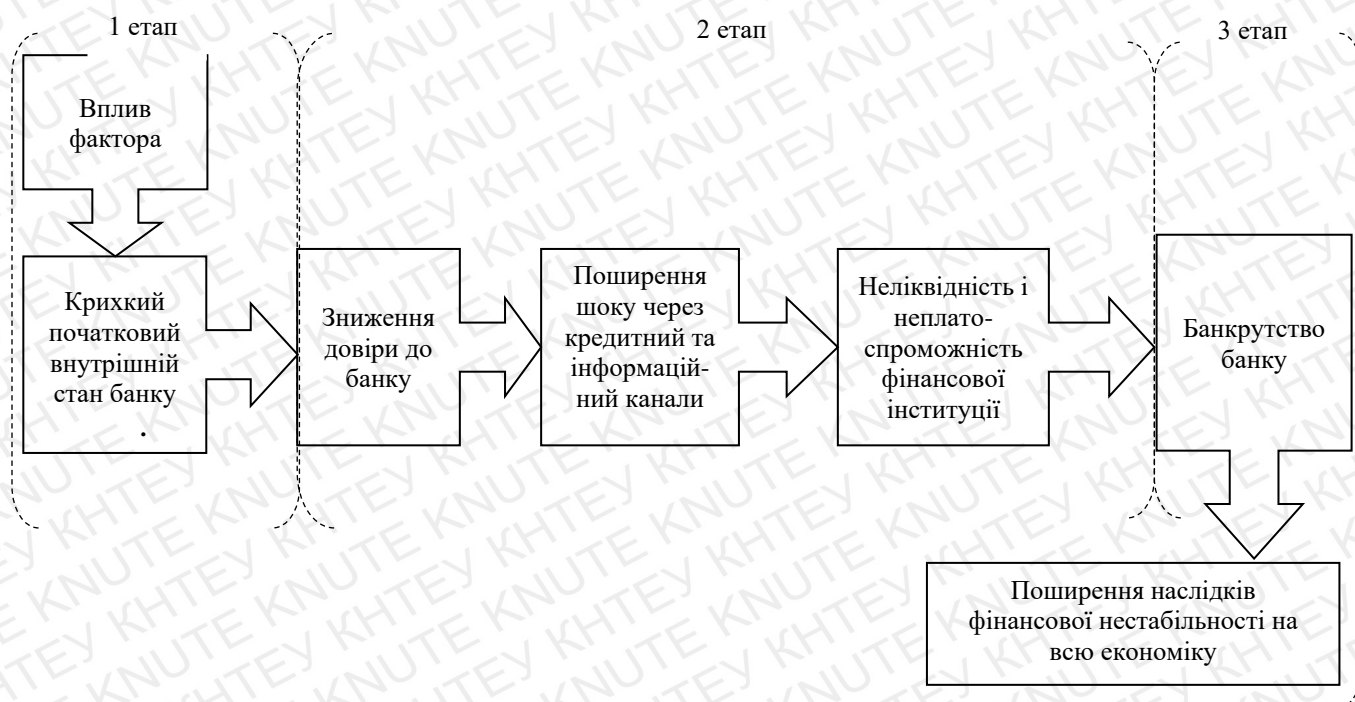

Рис. 3.1. Етапи розвитку фінансової нестабільності банку*

*Примітка: створено автором

Як бачимо з даного рисунку, на першому етапі відбувається вплив перелічених вище факторів на відносно крихку банківську установу. Другий етап охоплює зниження довіри до банку та поширення впливу дестабілізуючого чинника по кредитному та інформаційному каналах, що спричинює виникнення неліквідності та неплатоспроможності банківської установи. Третій етап включає банкрутство банку та поширення кризових явищ на інші сектори економіки. За рахунок власних ресурсів банківська установа може уникнути переходу від одного

етапу до іншого, а також перервати послідовність подій на будь-якому з підетапів другого етапу.

Як показує практика, вплив вищезгаданих факторів на банківські установи є досить значним, і банки не мають змоги точно виміряти величину їх впливу. У даному випадку, для банків важливим виявляється здатність протистояти негативному впливу таких факторів, в чому і полягає необхідність у ранній діагностики неплатоспроможності банку. Важливим етапом при прогнозуванні неплатоспроможності є збір та деталізація інформації щодо діяльності банку. На нашу думку, в Україні відсутня ефективна система контролю за банками, які порушують вимоги нормативно-правових актів Національного банку України щодо прозорості і якості подання фінансової звітності. Як наслідок, подання недостовірної та неправдивої інформації органам нагляду знижує результативність прийняття заходів впливу щодо оздоровлення банку, а також не дає можливості вчасно реагувати на проблеми органам банківського нагляду, що призводить до подовження небезпечної банківської діяльності, а в подальшому – до неплатоспроможності та ліквідації банку.

Саме надання прозорості та якісної інформації банками допомагає передбачати та упереджувати схильність до неплатоспроможності банку, таким чином знижувати ймовірність її виникнення. Як результат, ми можемо сказати, що недосконала рання діагностика проблемності банків пов'язана з недостатнім рівнем розкриття узагальнюючої банківської інформації. Основними причинами надання банками недостовірної інформації є недосконала система внутрішнього аудиту та контролю, непрофесіоналізм працівників банку, неналежне виконання своїх функціональних обов'язків головним бухгалтером та керівником банку. Останні чинники можуть бути розцінені не тільки як результат неупередженої поведінки персоналу, а й певні шахрайські дії з умисним приховуванням «поганих новин» [8].

Для уникнення проблеми щодо надання неправдивої інформації по фінансовій звітності, банки зобов'язані забезпечити проведення щорічної перевірки

достовірності фінансової звітності аудиторською фірмою. Аудиторська перевірка банку здійснюється аудитором, який має сертифікат Національного банку України на аудиторську перевірку банківських установ.

Згідно норм Положення про порядок подання банками до Національного банку України звіту аудитора за результатами щорічної перевірки фінансової звітності, затвердженого постановою Правління НБУ №389, аудиторська фірма зобов'язана письмово повідомити Національний банк про виявлені під час проведення аудиту викривлення показників фінансової звітності, порушення та недоліки в роботі банку, що можуть призвести до його неплатоспроможності [42].

Варто виділити те, що у 2014-2016 роках Україна зіштовхнулася з найтяжчою банківською кризою, яка завдала нищівного удару по довірі до банківської системи та її регулятору. В даний період в країні відбулися зміни, які негативно відобразилися на якісних показниках кредитних портфелів вітчизняних банківських установ, що призвело до масового банкрутства в банківському секторі країни. Як наслідок, банківська система України переконливо довела свою неготовність протистояти різким змінам у фінансовій системі.

Упродовж останніх років банківська система України зазнала докорінних змін, що частково зумовлювалося несприятливою економічною кон'юнктурою на тлі військового конфлікту та втрати значної частини економічного та інфраструктурного потенціалу, більш ніж трикратним падінням курсу гривні, і, як наслідок, значними втратами платоспроможності бізнесу та населення. Під тиском макроекономічних та політичних шоків у сукупності з військовим конфліктом наявні проблеми у банківській системі країни вилились у системну банківську кризу 2014-2016 років. Як результат, Національний банк вдався до проведення "очищення" банківського сектору. Так за даний період було визнано неплатоспроможними велика кількість банків, активи яких до кризи становили близько третини активів усієї банківської системи [10].

На нашу думку, чинники, які зумовили дану кризу умовно можна розділити на три групи: політичні, економічні та соціальні. До політичних чинників можна віднести анексію Криму та військовий конфлікт в Донецькій та Луганській областях. До економічних чинників можна віднести: вплив капіталу, скорочення припливу прямих іноземних інвестицій, нестабільність на валютному ринку, девальвація гривні більше ніж у три рази, зростання державного боргу та дефіциту бюджету, а також різке зростання цін на споживчі товари. І до соціальних чинників належать: соціальна несправедливість, зменшення середнього класу в суспільстві, розшарування населення, надмірне зрощення бізнесу та влади.

Дана ситуація в країні актуалізує розроблення та вжиття низки заходів щодо поліпшення умов розвитку банківського сектору України, а також підвищує необхідність розробки методів подолання кризових ситуацій, що в свою чергу допоможе уникнути банкрутства банків.

Варто зазначити, що функціонуванню сучасних вітчизняних банків найбільшу загрозу завдають проблеми з капіталом банків. Так, можна вважати, що абсолютний розмір власного капіталу банку є найголовнішим показником «здоров'я» та надійності банку. Низький рівень капіталізації банків означає надмірну концентрацію ризиків у банківській діяльності, обмеження асортименту фінансових послуг та збільшення затрат на їх надання. Саме втрата капіталу робить неможливим функціонування банку і може призвести до його банкрутства. Для вирішення проблем з докапіталізацією банків, з 2018 року Національним банком здійснюється оцінка стійкості банків, яка складається із оцінки якості активів та стрес-тестування [46]. Таким чином НБУ може спрогнозувати, які саме банки можуть потребувати значних обсягів капіталу у разі реалізації несприятливого макроекономічного сценарію, фінансова стійкість таких банків є досить низькою.

Першим етапом в застосуванні на практиці стрес-тесту є вибір вихідного шоку або поєднання шоків. Кожен шок має на увазі появу нового фактору ризику і (або) зміна рівня певного фактору ризику, наприклад, падіння цін на нафту.

Ключовим аспектом тут є що розглядаються межі шоку. Шок повинен бути найбільш сильним, однак для забезпечення значущості висновків він не повинен виходити за рамки правдоподібності, тобто повинен залишатися імовірним. Наприклад, вважається, що оцінювати вплив одночасного невиконання зобов'язань (дефолту) усіма позичальниками недоцільно [23].

Варто приділити увагу тому, що велику роль у вжитті певних заходів щодо неплатоспроможного банку відіграє правова база країни. Правова база кожної країни різна, і методи вирішення проблем, які працюють в одній країні, можуть не підходити для іншої. Необхідно звертати увагу не тільки на закони про санацію банків, але і на інші частини правової структури, це необхідно для того, щоб до настання кризових явищ розуміти, які саме кроки необхідні для оздоровлення або ж закриття неплатоспроможного банку. Правова база повинна визначати перелік необхідних організацій в уряді, які повинні бути задіяні та яку саме роль кожна з цих організацій буде грати у врегулюванні неспроможності фінансової установи, а також повноваження уряду щодо здійснення будь-яких необхідних дій.

Правові підстави втручання в неплатоспроможний банк мають бути зрозумілими всім особам, які приймають рішення щодо його подальшої діяльності. Наприклад, у Сполучених Штатах Америки, існує режим примусових коригувальних дій, які вимагають від уряду вживати заходів проти банку, коли капітал опускається нижче певного рівня. Оскільки капітал банку падає нижче встановлених показників, то в кінцевому підсумку це спонукає до дій пов'язаних із закриттям банку. Також загальними підставами для втручання в банк є ситуація, коли банк більше не може виконувати свої зобов'язання у міру їх погашення, коли його зобов'язання перевищують його активи, коли є підозра до будь яких шахрайських дій, або коли банк з якихось причин перебуває у небезпечному або незрозумілому стані для ведення своєї діяльності [1].

Як в Україні, так і в більшості країн світу зазвичай практикують ліквідацію та продаж неплатоспроможних банків іншим власникам, що в результаті несе за

собою мінімізацію витрат для держави, але несе більше проблемних моментів для покупця. Звісно існують альтернативні варіанти по вирішенню неплатоспроможності банків, що являються кращими за ліквідацію, адже їх ціль розширити джерела для розрахунків з кредиторами та зберегти довіру до банківської системи. Під час кризи в банківській системі, започаткували такі варіанти рішення для неплатоспроможного банку як рекапіталізація та створення перехідного банку [32].

Отже, проблема ранньої діагностики неплатоспроможності банку була і залишається актуальною у всіх країнах світу. Адже прогнозування можливих негативних змін в банківській сфері допоможе уникнути кризових явищ в банківських установах, а також покращити економіку країни в цілому. Банківська криза характеризується довгостроковою тривалістю, складністю та негативними наслідками не лише в банківській системі, а в економіці країни в цілому. Важливим фактором для підтримки стійкості банку під час кризових ситуацій є фінансова допомога з боку Національного банку. Неплатоспроможність дрібного чи новоствореного банку може пройти відносно безболісно для економіки країни, однак нездатність великого банку, який залучав грошові кошти протягом довгих років, погасити свої зобов'язання призводить до збитковості його клієнтів, вкладників, а також акціонерів банку, а отже, і держави в цілому. Тому удосконалення системи банківського нагляду допоможе з контролем надання банками правдивої інформації щодо його діяльності, яка є необхідною складовою для ранньої діагностики неплатоспроможності банку, що в свою чергу допоможе якнайшвидше уникнути кризових ситуацій в банківській системі України.

3.2. Розробка комплексної моделі ранньої діагностики неплатоспроможності банку

Як зазначалося раніше, важливу роль в економіці країни відіграє банківський сектор. У нас час існує велика ймовірність виникнення кризових явищ, які

загрожують ефективній діяльності банків, а також економіки в цілому. Будь-яку методику прогнозування неплатоспроможності та банкрутства банку, можна вважати такою, що присвячена проблематиці діагностики його фінансового стану. Таким чином, для уникнення ризиків, пов'язаних з діяльністю банку, банки мають на постійній основі проводити діагностику власного фінансового стану. Також, варто звернути увагу на те, що створення потужної системи антикризового управління з використанням інструментів діагностичного дослідження кризових ситуацій у банках є запорукою передбачення та нейтралізації ризиків, дія яких призводить до неплатоспроможності банків [51].

Важливим засобом формалізації аналізу фінансового стану банку та, в свою чергу, прогнозуванні його неплатоспроможності є розробка його організаційно—інформаційної моделі, яка об'єднує питання організації аналізу та його інформаційне забезпечення, що мають бути вирішені на попередньому етапі аналізу будь-якого об'єкту банківської діяльності.

На рисунку 3.2 зображено блоки організаційно-інформаційної моделі ранньої діагностики неплатоспроможності банку.

*Рис. 3.2 Блоки організаційно-інформаційної моделі ранньої діагностики неплатоспроможності банку**

*Примітка: створено автором на основі [28]

Побудова організаційно-інформаційної моделі є необхідною передумовою організації комплексного аналізу. Саме вона передбачає вибір раціональної системи економічних показників, в якій вони знаходяться в певній субординації і взаємозв'язку, найточніше відображають економічну дійсність і сприяють активній дії на неї.

Одним із блоків організаційно-інформаційної моделі є визначення мети і завдань ранньої діагностики неплатоспроможності банку.

Метою ранньої діагностики неплатоспроможності банку є оцінка стану банку на даний момент часу, а також передбачення поведінки банку в різних кризових ситуаціях.

До завдань ранньої діагностики неплатоспроможності банку відносять:

- аналіз фінансової стійкості (надійності) банку;
- оцінка прибутковості діяльності банку;
- оцінка ділової активності банку;
- аналіз і підвищення ефективності управління банківською діяльністю;
- оцінювати діяльність банків із застосуванням інструментарію ранньої діагностики неплатоспроможності банку;
- прогнозування схильності банку до втрати платоспроможності;
- управляти окремими видами банківських ризиків, шляхом розробки рекомендацій щодо їх уникнення;
- прогноз поведінки банку в разі впровадження організаційно-технічних заходів після отримання результатів діагностики.

Виконання даних завдань є важливим при здійсненні прогнозування та розробці певних заходів щодо неплатоспроможності банків, оскільки вони дають змогу оцінити ефективність окремих видів діяльності банку.

Об'єктом аналізу виступає звітність банку, а суб'єктами аналізу є як самі банки, так і Національний банк, аудиторські фірми, реальні та потенційні клієнти.

Особливостями оцінка ризику виникнення неплатоспроможності банку є використання системи показників, які характеризують діяльність банку. В додатках Г, Г можна ознайомитися з низкою показників, які використовують для оцінки банківської діяльності.

Для того, щоб завдання ранньої діагностики неплатоспроможності банку були виконані та керівництво змогло отримати результати виконаної аналітичної роботи, необхідно вивчити методичне забезпечення та інформаційну базу аналізу, отриману із внутрішніх і зовнішніх джерел.

Базовими інформаційними джерелами здійснення оцінка ризику виникнення неплатоспроможності банку є звіт про фінансовий стан (баланс), звіт про прибутки і збитки та інший сукупний дохід (звіт про фінансові результати), звіт про зміни у власному капіталі (звіт про власний капітал), звіт про рух грошових коштів, а також дані управлінського обліку, дані статистичних органів, інформація з періодичних спеціалізованих, відомчих та масових видань, офіційні сайти державних структур, комітетів і міністерств та дані, отримані в результаті спеціальних досліджень.

В процесі дослідження банківської діяльності найбільш вагоме значення має метод аналізу, який пов'язаний з розкладанням предметів або явищ на певні складові частини, властивості, ознаки. Методом аналізу діяльності є комплексне органічно пов'язане дослідження діяльності банку з використанням статистичних, економіко — математичних, облікових та інших способів обробки інформації [12]. Варто зазначити, що вибір прийому або комплексне застосування кількох прийомів у кожному конкретному випадку залежить від об'єктів і мети аналізу, а також від інформації, якою володіє аналітик.

Щодо блоку «Прийому узагальнення та реалізації результатів», то він відіграє одну із найважливіших ролей у аналізі банківської діяльності, в тому числі й ранній діагностиці неплатоспроможності банку, оскільки він дає змогу пізнати суть і причинні зв'язки всіх явищ і процесів, які відбуваються в діяльності банку. Таким чином, за допомогою даного блоку ми можемо зробити висновки щодо

узагальнення результатів аналізу з розробкою необхідних заходів та перевірка їх фактичного здійснення, тобто саме прийоми узагальнення та реалізації результатів є заключним етапом в аналізі банківської діяльності.

Варто виділити те, що на етапі «Система показників», під час проведення ранньої діагностики неплатоспроможності банку, велике значення набуває вибір моделі обстеження, яких нині значна кількість.

На нашу думку, найповнішою, найпростішою та універсальною моделлю оцінки ризику виникнення неплатоспроможності банку, що дозволяє об'єктивно порівняти обрані банки є модель Bankometer, яка полягає в розрахунку інтегрального показника «S» (Solvency score), що відображає рівень платоспроможності та стійкості банку [52]. Дана модель розроблена на основі рекомендацій Міжнародного валютного фонду і використовується для оцінки фінансової стійкості за допомогою формули 3.1.

$$S = 1,5X_1 + 1,2X_2 + 3,5X_3 + 0,6X_4 + 0,3X_5 + 0,4X_6, \quad (3.1)$$

де, X_1 – співвідношення власного капіталу до активів;

X_2 – співвідношення акціонерного капіталу до активів;

X_3 – співвідношення регулятивного капіталу до активів, зважених за ступенем ризику;

X_4 – співвідношення простроченої заборгованості за кредитами до кредитів;

X_5 – співвідношення операційних витрат до операційних доходів;

X_6 – співвідношення кредитів до активів [53].

Як результат, рівень надійності певного банку визначається за такою оціночною шкалою надійності:

- $S < 50$ – високий ризик банкрутства, у банка присутні фінансові труднощі;
- $50 < S < 70$ – банк знаходиться в зоні невизначеності, можливі незначні фінансові труднощі;
- $S > 70$ – банк стійкий, труднощів не спостерігається [53].

Для того аби перевірити наскільки ефективно дана модель може спрогнозувати банкрутство банку, розрахуємо інтегральний показник «S» банків, які нещодавно втратили ліцензію. Таким чином, візьмемо для розрахунку останні фінансові результати банків (табл. 3.1).

Таблиця 3.1

**Вихідні дані для розрахунку інтегрального показника «S» для банків
України, що визнані неплатоспроможними ***

Показник	Банк		
	ПАТ КБ "ФІНАНСОВА ІНІЦІАТИВА"	АТ АКБ "АРКАДА"	АТ "Місто банк"
	Станом на		
	31.03.2019	30.06.2020	30.09.2020
Власний капітал	-9 193 545	1 024 527	239 548
Регулятивний капітал	-10 008 056	441 906,5	202 366
Акціонерний капітал	2 840 000	320 445	712 100
Активи	5 463 843	1 888 519	1 395 860
Активи, зважені за ступенем ризику	5 657 136	1 850 357	1 098 841
Операційні доходи	964	12 397	7 457
Операційні витрати	-6 222	-60 708	-9 096
Кредити надані	5 432 072	529 058	320 718
Прострочена заборгованість	1 086 414	8 023	99 731

*Примітка: створено автором на основі [13, 36]

На базі даних табл. 3.1, розрахуємо коефіцієнти, які використовуються для розрахунку інтегрального показника, а також і сам інтегральний показник за моделлю Bankometer (табл. 3.2).

Аналізуючи дані результати, ми можемо сказати, що відповідно до моделі Bankometer такі банки як АТ АКБ «АРКАДА» та ПАТ КБ «ФІНАНСОВА ІНІЦІАТИВА» мають значення «S» менше 70%, що свідчить про наявність фінансових труднощів на період подання звітності. Щодо банку АТ «Місто банк», то його інтегральний показник більше 70%, що означає його фінансову стійкість, що, відповідно, не відповідає реальності, оскільки даний банк втратив ліцензію.

Таблиця 3.2

Результати розрахунку інтегрального показника «S» для банків України, що визнані неплатоспроможними*

Банк	Коефіцієнти						S
	X1	X2	X3	X4	X5	X6	
	Нормативне значення						
	≥ 4%	≥ 2%	≥ 8%	≤ 15%	≤ 40%	≤ 65%	≥ 70%
АТ "Місто банк"	0,17	0,51	0,18	0,31	-1,22	0,23	1,43
АТ АКБ "АРКАДА"	0,54	0,17	0,24	0,02	-4,90	0,28	0,51
ПАТ КБ "ФІНАНСОВА ІНІЦІАТИВА"	-1,68	0,52	-1,77	0,20	-6,45	0,99	-9,51

*Примітка: створено автором

З отриманих результатів ми можемо сказати, що модель Bankometer має незначні недоліки, які спричиняють похибку у розрахунках. Так задля удосконалення даної методики варто враховувати ще вплив макроекономічних факторів, а також якість корпоративного управління.

Отже, регулюючі органи мають особливу зацікавленість в удосконаленні інструментарію ранньої діагностики неплатоспроможності банку, оскільки це дасть змогу мінімізувати витрати на підтримку банку за рахунок раннього виявлення проблемного статусу та своєчасного втручання. Для діагностики неплатоспроможності банків у світі сьогодні використовують різні моделі, так, використовуючи модель Bankometer, ми проаналізували фінансові показники трьох банків України, які нещодавно втратили ліцензію. Отримані результати показали, що дана модель потребує незначного удосконалення. В свою чергу, ми можемо сказати, що отримані результати розрахунку коефіцієнтів та інтегрального показника моделі можуть слугувати базою для розробки нової удосконаленої моделі.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

Висвітленні у магістерській роботі результати дослідження показали, що тема ранньої діагностики неплатоспроможності банку була і залишається актуальною як у вітчизняній, так і в зарубіжній практиці. Через нестійкість банківської системи, яка виникла внаслідок економічної та політичної кризи, банкам все важче вдається підтримувати власну платоспроможність на достатньому рівні. Серед головних причин виникнення неплатоспроможності банків, можна виділити недостатність капіталу, проведення ризикових операцій та невиконання нормативу щодо обсягу резервів під активні операції. Як результат, виникає необхідність активного втручання Національного банку України в банківську систему задля розробки та впровадження певних заходів впливу для підтримки платоспроможності банків і врегулювання стабілізації банківської системи в Україні. Таким чином, Національним банком здійснюється постійний нагляд за діяльністю банків України, зокрема, шляхом встановлення економічних нормативів та розрахунку індикаторів фінансової стійкості, що є основою для розроблення пропозиції щодо застосування антикризових інструментів управління банківським сектором. Аналіз статистичних даних НБУ за останні три роки показав, що, незважаючи на те, що в одиничних показниках окремих банків є незначні відхилення в значеннях економічних нормативів, в цілому по банківській системі України спостерігається дотримання всіх вимог щодо економічних нормативів всіма системно важливими банками країни.

Рання діагностика неплатоспроможності банку полягає у виявленні фінансових проблем в банках на ранніх стадіях і включає в себе аналіз показників банківської діяльності, методи та моделі прогнозування ймовірності виникнення банкрутства, а також комплекс заходів щодо попередження ризику виникнення неплатоспроможності банку та, в свою чергу, оцінюванні можливостей і розробленні обґрунтованих рекомендацій щодо максимально швидкого вирішення

негативних тенденцій та виходу із кризової ситуації. З огляду на те, що кількість банків, які щорічно позбавляються ліцензій, значно збільшується, ми можемо сказати, що досконалої інструментарію ранньої діагностики неплатоспроможності банку не існує, наявні підходи та методи оцінки ймовірності виникнення неплатоспроможності банків не дають змоги ефективно прогнозувати можливі майбутні кризові явища на ранніх етапах.

Найбільш розповсюдженими та найбільш точними системами оцінки фінансової стійкості банку є рейтингові системи, адже саме вони дають змогу оцінити фінансовий стан банку відносно інших банків та віднести досліджуваній банк до тієї чи іншої групи. Таким чином, дані системи дають можливість виявити банки, що найближчим часом можуть стати неплатоспроможними та ліквідованими. Також, слід виділити те, що досить важливим інструментом оцінки ризику виникнення неплатоспроможності банку є методики дистанційного аналізу, які спираються виключно на дані, що містяться в звітності банків. Саме дана методика дозволяє здійснювати аналіз стану банку широкому колу користувачів без необхідності отримання згоди з боку об'єкта перевірки, а також визначити який банк викликає довіру.

У роботі було здійснено аналіз надійності банків різних груп (АБ «УКРГАЗБАНК», АТ «ОТП Банк», АТ «ПУМБ») за допомогою коефіцієнтного аналізу, шляхом розрахунку окремих коефіцієнтів фінансової стійкості банків, а також за допомогою факторної моделі аналізу банкрутства банків. Результати аналізу показали, що значення показників діяльності банку носять як позитивний, так і негативний характер, а розрахунок інтегрального показника за факторною моделлю показав негативні результати. Дані методики дослідження надійності показали фінансову нестабільність аналізованих банків, що, в свою чергу, не відповідає дійсності, адже дані банки є достатньо конкурентоспроможними на банківському ринку України, а також вони дотримуються всіх вимог НБУ щодо значень економічних нормативів, тому ми можемо сказати, що ризик виникнення

неплатоспроможності у них є досить низьким. Таким чином, це свідчить про те, що дані методики дослідження надійності банку потребують удосконалення, шляхом врахування ще виконання економічних нормативів даними банками, показників якості активів та рентабельності банку, адже тоді це дасть змогу визначити максимально реальні показники діяльності банків.

Реальні показники фінансового стану банків розуміє Національний банк України, шляхом проведення стрес-тестування, але він зазвичай надає тільки загальну інформацію за результатами стрес-тестів, не деталізуючи результати по конкретних банках. Дана методика використовується як і в вітчизняній, так і в зарубіжній практиці задля того аби передбачити ризик виникнення неплатоспроможності банку, шляхом оцінки діяльності банків за двома макроекономічними сценаріями – базовим та несприятливим. Щорічне проведення стрес-тестування банків дає змогу виокремити банки, які є платоспроможними, а також банки, що з певних причин є неплатоспроможними, тобто мають досить високий відсоток ризику банкрутства.

Окрім стрес-тестів, аби спростити перевірку надійності та фінансової стійкості банків, компанія YouControl розробила методику фінансового скорингу банків. Дана методика дозволяє максимально швидко здійснити аналіз фінансового стану банку відносно інших банків, а також прогнозує ймовірність виникнення банкрутства банку. Ефективність моделі фінансового скорингу банків підтверджена історією банкрутств українських банків, у більшості з яких спостерігались негативні значення нормативів НБУ та розрахункових фінансових коефіцієнтів.

Важливою складовою механізму ранньої діагностики неплатоспроможності банку є узагальнюючий показник схильності конкретного банку до банкрутства. Даний показник можливо розрахувати за допомогою різних моделей оцінки ризику виникнення неплатоспроможності банку. На нашу думку, найбільш ефективне та достовірне виявлення загроз неплатоспроможності банку забезпечує модель Bankometer. На основі звітності трьох банків, які втратили ліцензію, було здійснено

розрахунок інтегрального показника даної моделі. Результати обчислень значною мірою підтвердили ефективність використання даної моделі, адже значення показників двох банків показали наявність фінансових труднощів на період подання звітності, в той час як значення іншого відповідає фінансово стійкому банку, що не відповідає дійсності. Таким чином, дане дослідження показало, що з усіх наведених методів оцінки фінансової стабільності банків, дана модель є найбільш точною при прогнозуванні неплатоспроможності банків, однак в ній присутні незначні недоліки, а це, в свою чергу, спонукає до її подальшого вдосконалення. В розрахунок інтегрального показника моделі Bankometer варто включити ще розрахунки таких коефіцієнтів як коефіцієнт ліквідності, прибутковості та оцінки чутливості банку до різних ризиків, що дасть змогу більш точно спрогнозувати можливість виникнення банкрутства банку.

Однак, варто зазначити, що кожен банк має можливість самостійно обрати модель та сформувавши систему оцінки ризику виникнення неплатоспроможності банку. Сформована в банку система діагностування неплатоспроможності повинна бути наділена своєчасністю виявлення проблем, достовірністю та об'єктивністю оцінки ймовірності банкрутства. Причому, такий процес повинен бути безперервним та запланованим.

Для успішного розвитку банків, а також банківської системи в цілому, необхідною умовою є створення адекватної методики комплексного оцінювання їхнього теперішнього фінансового стану та його прогнозу на майбутнє, а для уникнення будь-яких ризиків необхідно регулярно проводити діагностику виникнення ризику неплатоспроможності установи. Умовою виживання банків, а також їх довгострокового успішного розвитку є можливість прогнозування його фінансового стану та стратегічне управління його діяльністю. Регулярне обстеження фінансової діяльності банку допомагає вчасно зреагувати на існуючі проблеми, а в подальшому – уникнути банкрутства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Claire L. McGuire. Simple tools to assist in the resolution of troubled banks. World Bank. 2012. 135 p.
2. PKO Bank Polski визнано одним із найстійкіших банків Європи. URL: <https://nabu.ua/ua/pko-bank-polski-viznano-odnim.html>.
3. SREP (supervisory review and evaluation process): Blessing or curse? URL: <https://www.bankinghub.eu>.
4. Андрійчук А. В. Форми банківського нагляду. Науковий вісник Академії муніципального управління : Серія «ПРАВО». Випуск 1. 2014. с. 98-102.
5. Афанасьєва О. Б. Діагностика банкрутства банків: сутність, призначення, специфіка здійснення, методичне забезпечення. ДВНЗ «Українська академія банківської справи НБУ». Суми. 2009. 3 с.
6. Балацінов Е.С. Анализ моделей прогнозирования вероятности банкротства предприятий. URL: <https://mpsesm.org/index.php/student/student5/paper/viewFile/192/202>.
7. Банки перейшли на єдину процедуру наглядових перевірок та оцінки SREP. Юридична Газета online. URL: <https://jur-gazeta.com/golovna/banki-pereyshli-na-edinu-proceduru-naglyadovih-perevirok-ta-ocinki-srep.html>.
8. Белов І.В., Коренева О.Г., Сисоєва Л.Ю. Актуальні проблеми економіки. 2013. №8. с. 126.
9. Варцаба В.І. Проблеми забезпечення фінансової стійкості банківської системи України. Науковий вісник Ужгородського університету. 2018. №51. с. 311-316.
10. Втрати економіки від банківської кризи в 2014-2016 - 38% ВВП - Рада НБУ. URL: <https://www.epravda.com.ua/news/2017/07/5/626764/>.
11. Галіцина А.А. Фінансова стійкість банків України. Суми. 2020. с. 22.

12. Герасимович А. М. Аналіз банківської діяльності : підручник. Київ : КНЕУ. 2006. 600 с.
13. Дані наглядової статистики. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist/data-supervision#4>.
14. Дишкант Н.О., Філіппов В.Ю., Аналіз інструментів комплексної рейтингової оцінки діяльності банків. Економіка, фінанси, право. 2017. № 1 (2). с. 18–22.
15. Довідник банків, що ліквідуються. URL: https://bank.gov.ua/ua/supervision/institutions?page=1&perPage=5&search=&status=2&uid=&suid=&date_from=&date_to=.
16. Жадан Ю.С. Теоретичні аспекти платоспроможності банку. Управління розвитком. 2013. № 23 (163). с. 141-143.
17. Завадський Й. С., Осовська Т. В., Юшкевич О. О. Економічний словник. Київ : КОНДОР, 2006. 356 с.
18. Індикатори фінансової стійкості та довідкові дані. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-financial/data-sector-financial#4fsi>
19. Іщенко О.О. Вдосконалення інструментів оцінки фінансової стійкості банку в умовах економічної нестабільності. *«Молодий вчений»*. 2015 р. № 5(20). с.153-158.
20. Кльоба Р.Л. Напрями вдосконалення прогнозування банківської діяльності в умовах подолання наслідків фінансово-економічної кризи. Економіка та держава. №8. 2010 р. с. 58-59.
21. Кот О.В. Місце прогнозування в процесі стратегічного управління фінансовою діяльністю банку. *Вісник ЖДТУ*. 2006. №4. с.388-392.
22. Кремень О. І. Дотримання економічних нормативів в банківській системі України. *Імперативи економічного зростання в контексті реалізації глобальних цілей сталого розвитку* : тези доп. Міжн. наук.-практ. Інтернет-конф. (м. Київ, 9 квітня 2020 р.). Київ, 2020. С. 132-134.
23. Лаврушин О.И. Банковское дело: 3-е изд., перераб. и доп. М.: КНОРУС, 2005. 768 с.

24.Методика фінансового скорингу банків від YouControl. URL: <https://youcontrol.com.ua/contractor/financial-scoring/method-bank/>.

25.Найстаріший банк світу можуть незабаром продати після провалу стрес-тестування. URL: <https://www.epravda.com.ua/news/2021/08/19/677068/>.

26.НБУ визначив 30 банків, які пройдуть цьогоріч оцінку стійкості. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/news-nbu-banky-stiykist-perevirka/31094510.html>.

27.НБУ про стрес-тест: потреба 20 банків у капіталі за кризовим сценарієм - 41,7 млрд грн. URL: <https://finbalance.com.ua/news/nbu-potreba-20-bankiv-u-kapitali-za-krizovim-stsenarim---417-mlrd-hrn>.

28.Нетребчук Л. О. Аналіз діяльності банку : ОКЛ : КНТЕУ, 2014. 131 с.

29.Новікова Л.Ф., Рудянова Т.М., Пушечнікова А.О. SREP-аналіз як сучасна система оцінки фінансової стійкості банків: вітчизняна практика. Науковий погляд: економіка та управління. 2020. №2 (68). с. 196-199.

30.Носань Н. Роль фінансового оздоровлення банків у контексті підвищення довіри населення до банківської системи України. *Галицький економічний вісник*. 2020. № 5. с. 113-119.

31.Огляд банківського сектору, лютий 2021 року. URL : <https://bank.gov.ua/ua/news/all/oglyad-bankivskogo-sektoru-lyutiy-2021-roku>.

32.Олійник А. В. Проблемні банки та методи їх врегулювання в механізмі протидії банкрутству. *Вісник ОНУ імені І. І. Мечникова*. 2013. № 3. с. 159–163.

33.Офіційний сайт АБ «УКРГАЗБАНК». Річні звіти. URL: <https://www.ukrgasbank.com/about/annual/>.

34.Офіційний сайт АТ «ОТП Банк». Звітність Банку. URL: <https://www.otpbank.com.ua/about/informations/annual-reports/>.

35.Офіційний сайт АТ «ПУМБ». Річні звіти. URL: https://about.pumb.ua/finance/annual_reports.

36. Офіційний сайт Фонду гарантування вкладів фізичних осіб. Квартальна фінансова звітність неплатоспроможних банків. URL:

<https://www.fg.gov.ua/articles/49193-kvartalna-finansova-zvitnist-neplatospromozhnih-bankiv-stanom-na-01102020.html>.

37.Павлов Р.А. Рання діагностика банкрутства банків: дис. ... канд. ек. наук : 08.00.08 / Дніпропетровський національний університет. Дніпропетровськ, 2008, 208 с.

38.Павлов Р.А. Удосконалення механізму ранньої діагностики банкрутства комерційних банків. Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України. 2010. Т.30. с. 241-248.

39.Про банки та банківську діяльність : Закон України від 03.07.2020 р. №№ 2121-III. Дата звернення : 03.04.2021 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14#Text>.

40.Про запровадження коефіцієнта покриття ліквідністю (LCR): Постанова Правління НБУ від 15.02.2018 № 13. Дата звернення: 07.11.2021 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0013500-18#Text>.

41.Про затвердження Інструкції про порядок регулювання діяльності банків в Україні. Постанова Правління НБУ від 28.08.2001 р. №368. Дата оновлення: 01.07.2021 р. Дата звернення: 02.10.2021 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0841-01#Text>.

42.Про затвердження Положення про порядок подання банком до Національного банку України аудиторського звіту за результатами щорічної перевірки фінансової звітності: Постанова Правління НБУ від 02.08.2018 р. №90. Дата оновлення: 01.06.2021. Дата звернення: 11.07.2021 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0090500-18#Text>.

43.Про Національний банк України: Закон України від 20.05.1999 р. № 679-XIV. Дата оновлення: 05.08.2021 р. Дата звернення: 07.11.2021 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/679-14#Text>.

44.Про платіжні системи та переказ коштів в Україні : Закон України від 05.04.2001 р. №2346-III. Дата звернення : 10.02.2021 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2346-14#Text>.

45.Про схвалення Методики розрахунку економічних нормативів регулювання діяльності банків в Україні: Рішення Правління НБУ від 15.12.2017 № 803-рш. Дата оновлення: 24.10.2021 р. Дата звернення: 07.11.2021 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/vr803500-17#Text>.

46.Проблеми з докапіталізацією вирішили п'ять українських банків. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/2846947-problemi-z-dokapitalizacieu-virisili-pat-ukrainskih-bankiv.html> .

47.Ренкінг фінансової надійності банків України. URL: <https://youcontrol.com.ua/bank-finscore/>.

48.Розподіл банків на групи на 2021 рік. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Rozpodil_bankiv_2021.pdf?v=4.

49.Стрес-тест банків: які прогнози і припущення НБУ заклав у базовий і песимістичний сценарії. URL: <https://finbalance.com.ua/news/stres-test-bankiv-yaki-prohnozi-i-pripushchennya-nbu-zaklav-u-bazoviy-i-pesimistichniy-stsenari>.

50.Чернадчук В.Д. Правове регулювання неплатоспроможності банків: навч. посіб. Суми : ВТД «Університетська книга», 2007. 230 с.

51.Чопікова Є.В., Коваленко В.В. Місце діагностики в системі антикризового управління сучасними банками. Економіка і суспільство. 2016. №5. с. 362-366.

52. Шакбутова А.Ж., Шопашева А.С. Оценка вероятности банкротства казахстанских банков на основе модели «Bankometer». Central Asian Economic Review. 2020. №3. с. 175-188.

53. Шульгина М.В. Модели оценки финансовой устойчивости Российских коммерческих банков в меняющихся макроэкономических условиях: дисс. ...канд. эк. наук: 08.00.10 / Финансовый университет при Правительстве Российской Федерации. Москва, 2021, 179 с.

54.Шумкова В.І. Використання матричних методів для удосконалення стратегічних напрямів маркетингової діяльності в комерційних банках. *Інфраструктура ринку*. 2018. №21. с. 292-298.

ДОДАТКИ

Додаток А

Банки України, що втратили банківську ліцензію (2014-2021 рр)*

№	Назва банку	Дата відкликання ліцензії	№	Назва банку	Дата відкликання ліцензії
1.	ПАТ "КБ "ПІВДЕНКОМБАНК"	26.09.2014	24.	АТ "БАНК "ФІНАНСИ ТА КРЕДИТ"	17.12.2015
2.	АТ "БАНК ЗОЛОТІ ВОРОТА"	04.12.2014	25.	ПАТ "КБ "ПРЕМІУМ"	10.02.2016
3.	ПАТ "КБ "АКТИВ - БАНК"	23.12.2014	26.	АТ "КБ "СОЮЗ"	15.03.2016
4.	ПАТ "АКТАБАНК"	15.01.2015	27.	ПАТ "УКРІНБАНК"	22.03.2016
5.	ПАТ "БАНК КАМБІО"	27.02.2015	28.	ПАТ "БАНК ПЕТРОКОММЕРЦ-УКРАЇНА"	21.04.2016
6.	ПАТ "ВіЕйБі Банк"	19.03.2015	29.	ПАТ "ФІНАНС БАНК"	31.05.2016
7.	ПАТ "ПРОФІН БАНК"	15.04.2015	30.	ПАТ "ІНВЕСТИЦІЙНО-ТРАСТОВИЙ БАНК"	31.05.2016
8.	АТ "ЗЛАТОБАНК"	12.05.2015	31.	ПАТ "БАНК МИХАЙЛІВСЬКИЙ"	12.07.2016
9.	АТ "ІМЕКСБАНК"	27.05.2015	32.	ПУАТ "ФІДОБАНК"	18.07.2016
10.	ПАТ "КБ "НАДРА"	04.06.2015	33.	ПАТ КБ "ЄВРОБАНК"	16.08.2016
11.	ПАТ "ЕНЕРГОБАНК"	11.06.2015	34.	ПАТ "КСГ БАНК"	30.08.2016
12.	ПАТ "БАНК "КИЇВСЬКА РУСЬ"	16.07.2015	35.	АТ "АРТЕМ-БАНК"	15.12.2016
13.	ПАТ "УПБ"	28.08.2015	36.	ПАТ БАНК "ТРАСТ"	29.12.2016
14.	ПАТ "БАНК НАЦІОНАЛЬНИЙ КРЕДИТ"	31.08.2015	37.	ПАТ "КБ "Інвестбанк"	11.01.2017
15.	АТ "СП БАНК"	09.09.2015	38.	ПАТ "ПтБ"	23.02.2017
16.	ПАТ "УКРКОМУНБАНК"	14.09.2015	39.	ПАТ "ВЕКТОР БАНК"	21.03.2017
17.	АТ "Дельта Банк"	02.10.2015	40.	ПАТ "ДІАМАНТБАНК"	22.06.2017
18.	ПАТ "АКБ "КАПІТАЛ"	29.10.2015	41.	АТ "БАНК БОГУСЛАВ"	30.11.2017
19.	ПАТ "РАДИКАЛ БАНК"	09.11.2015	42.	АТ "РОДОВІД БАНК"	19.12.2017
20.	ПАТ "Інтеграл-банк"	25.11.2015	43.	АТ "ВТБ БАНК"	18.12.2018
21.	АТ "Банк "Національні інвестиції"	01.12.2015	44.	ПАТ "КБ "ФІНАНСОВА ІНІЦІАТИВА"	18.06.2019
22.	АТ "БАНК ВЕЛЕС"	10.12.2015	45.	АТ АКБ "АРКАДА"	24.09.2020
23.	ПАТ Банк "Контракт"	10.12.2015	46.	АТ "Місто Банк"	26.01.2021

*Примітка: створено автором на основі [15]

Критерії неплатоспроможного та проблемного банку*

Неплатоспроможний банк	Проблемний банк
<p>НБУ зобов'язаний прийняти рішення про віднесення банку до категорії неплатоспроможних у разі:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) неприведення банком своєї діяльності у відповідність із вимогами законодавства, у т.ч. нормативно-правових актів НБУ, після віднесення його до категорії проблемних, але не пізніше ніж через 120 днів з дня визнання його проблемним; 2) зменшення нормативу достатності регулятивного та/або основного капіталу на 50 і більше відсотків від мінімального рівня, встановленого нормативно-правовими актами НБУ; 3) невиконання банком у встановлений договором або визначений законодавством України строк своїх зобов'язань перед вкладниками та іншими кредиторами через недостатність коштів. 	<p>НБУ зобов'язаний прийняти рішення про віднесення банку до категорії проблемних за умови:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) банк протягом 30 календарних днів поспіль допустив порушення мінімального значення нормативу достатності регулятивного та/або основного капіталу, встановленого нормативно-правовими актами НБУ; 2) банк протягом 30 календарних днів поспіль допустив порушення значення хоча б одного з нормативів ліквідності нижче мінімальних нормативних значень, встановлених нормативно-правовими актами НБУ; 3) систематичне подання та/або оприлюднення недостовірної інформації або звітності з метою приховування реального фінансового стану банку, у тому числі щодо операцій із пов'язаними з банком особами.
Неплатоспроможний банк	Проблемний банк
<ol style="list-style-type: none"> 1) НБУ не пізніше дня, наступного за днем прийняття рішення про віднесення банку до категорії неплатоспроможних повідомляє про це рішення банк, учасників банку та ФГВФО для вжиття ним заходів, передбачених Законом України «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб»; 2) НБУ не здійснює банківський нагляд за банком, віднесеним до категорії неплатоспроможних, та перехідним банком, крім отримання звітності в установленому НБУ порядку; 3) НБУ поновлює банківський нагляд за банком у день отримання рішення ФГВФО про припинення повноважень куратора ФГВФО у зв'язку з приведенням діяльності банку у відповідність із вимогами банківського законодавства України щодо дотримання нормативів капіталу та ліквідності. 	<ol style="list-style-type: none"> 1) проблемний банк у строк до 120 днів зобов'язаний привести свою діяльність у відповідність із вимогами законодавства, у тому числі нормативно-правових актів НБУ; 2) проблемний банк зобов'язаний у строк до семи робочих днів повідомити НБУ про заходи, які він вживатиме з метою приведення своєї діяльності у відповідність із вимогами законодавства, та на вимогу НБУ повідомляти його про хід виконання цих заходів; 3) НБУ має право прийняти рішення про визнання діяльності банку такою, що відповідає законодавству, або про віднесення банку до категорії неплатоспроможних у будь-який час протягом 120 днів з дня віднесення банку до категорії проблемних.

*Примітка: створено автором на основі [39]

Етимологія сутності неплатоспроможності банку*

Автор, джерело	Характеристика визначення
Жадан Ю. С. [16]	Неспроможність банку виконати свої законні зобов'язання перед кредиторами протягом 1 місяця в повному обсязі, через зменшення розміру капіталу банку до суми, що становить менше третини суми, встановленої Національним банком як мінімально необхідної або відсутність коштів у банку.
ЗУ «Про платіжні системи та переказ коштів в Україні» [44]	Нездатність учасника платіжної системи в строк, встановлений договором або визначений законодавством України, в повному обсязі виконати свої зобов'язання щодо переказу коштів.
Завадський Й.С., Осовська Т. В., Юшкевич О. О. [17]	Фінансовий стан підприємства, організації, за якою вони не можуть своєчасно виконувати свої фінансові зобов'язання перед іншими підприємствами, організаціями, працівниками, державою, банками. Виникає внаслідок різних обставин, пов'язаних із фінансово-господарською діяльністю, що супроводжується виникненням нестачі власних обігових коштів. Тривала неплатоспроможність може призвести до банкрутства підприємства.
Возіянова Н. Ю. [50]	Нездатність суб'єкта розрахуватися за борговими зобов'язаннями із настанням терміну платежу.
Копчак Ю. С. [50]	Фінансовий стан підприємства, при якому воно має збої у виробничо-господарській діяльності, не погашає у терміни і в повному обсязі свої боргові зобов'язання, проте здатне це зробити за рахунок реалізації всіх або частини активів, що є у нього.

*Примітка: створено автором на основі [16-17, 44, 50]

Система коефіцієнтів оцінки банку за методикою «Кредитімпексбанку»*

№	Умовне позначення коефіцієнта	Алгоритм розрахунку	Характеристика	Вагове значення
1.	I	Коефіцієнти надійності	$K_n = K_{n1} \times 0,5 + K_{n2} \times 0,5$	15%
1.1	$K_{n1} =$	$\frac{\text{Власний капітал (ВК)}}{\text{Активи, що приносять дохід (дохідні)}}$	Ступінь покриття ризикових вкладень банку власним капіталом	0,5
1.2	$K_{n2} =$	$\frac{\text{Захищений капітал (ЗХК)}}{\text{Власний капітал}}$	Показує, наскільки банк враховує інфляційні процеси	0,5
2.	II	Коефіцієнти ліквідності	$K_l = K_{l1} \times 0,35 + K_{l2} \times 0,35 + K_{l3} \times 0,3$	35%
2.1	$K_{l1} =$	$\frac{\text{Абсолютно Ліквідні активи}}{\text{Зобов'язання до запитання}}$	Частина зобов'язань, що можуть бути оплачені негайно	0,35
2.2	$K_{l2} =$	$\frac{\text{Ліквідні активи} + \text{ЗХК}}{\text{Сумарні зобов'язання}}$	Спроможність банку задовольнити вимоги кредиторів	0,35
2.3	$K_{l3} =$	$\frac{\text{Абсолютно Ліквідні активи}}{\text{Активи, що приносять дохід}}$	Частина робочих активів призначену для оплати поточних зобов'язань	0,30
3.	III	Коефіцієнти рентабельності	$K_r = K_{r1} \times 0,5 + K_{r2} \times 0,5$	15%
3.1	$K_{r1} =$	$\frac{\text{Чистий Прибуток}}{\text{Власний капітал}}$	Показує ефективність власних коштів	0,5
3.2	$K_{r2} =$	$\frac{\text{Чистий Прибуток}}{\text{Активи, що приносять дохід}}$	Показує ефективність робочих активів	0,5
4.	IV	Коефіцієнти якості активів	$K_{я} = K_{я1} \times 0,5 + K_{я2} \times 0,5$	20%
4.1	$K_{я1} =$	$\frac{\text{Строкові депозити} + \text{ВК}}{\text{Корпоративні кредити}}$	Показує, наскільки термінові депозити і власний капітал покривають видані кредити	0,5
4.2	$K_{я2} =$	$\frac{\text{Державні цінні папери}}{\text{Активи, що приносять дохід}}$	Показує, яка частина доходних активів належить до активів з мінімальним ризиком	0,5
5.	V	Коефіцієнти ресурсної бази	$K_{рб} = K_{рб1} \times 0,5 + K_{рб2} \times 0,5$	15%
5.1	$K_{рб1} =$	$\frac{\text{Власний капітал}}{\text{Сумарні зобов'язання}}$	Ступінь забезпеченості своїх зобов'язань власними коштами	0,5
5.2	$K_{рб2} =$	$\frac{\text{Кошти на п/р і на к/р}}{\text{Сумарні зобов'язання}}$	Рівень розвитку клієнтської бази	0,5
Синтетичний коефіцієнт = $K_n \times 0,15 + K_l \times 0,35 + K_r \times 0,15 + K_{я} \times 0,20 + K_{рб} \times 0,15$				

*Примітка: джерело [28]

**Достатні та критичні значення показників діяльності банку у методиці
Шматова***

№	Показники	Алгоритм розрахунку	Достатні значення	Критичні значення
1.	Коефіцієнт платоспроможності, %	$\frac{\text{Власний капітал (ВК)}}{\text{Чисті активи}}$	25	3
2.	Прибутковість капіталу, %	$\frac{\text{Прибуток}}{\text{Власний капітал}}$	40	0
3.	Прибутковість активів, %	$\frac{\text{Прибуток}}{\text{Активи}}$	10	0
4.	Коефіцієнт миттєвої ліквідності, %	$\frac{\text{Високоліквідні активи}}{\text{Зобов'язання до запитання}}$	100	10
5.	Генеральний коефіцієнт ліквідності, %	$\frac{\text{Ліквідні активи}}{\text{Загальні зобов'язання}}$	100	20
6.	Коефіцієнт якості активів, %	$\frac{\text{Термінові депозити + ВК}}{\text{Видані кредити}}$	100	20
7.	Якість роботи на міжбанківському ринку, %	$\frac{\text{Видані кредити + Чисті активи}}{\text{Залучені МБК + Чисті активи}}$	100	30
8.	Коефіцієнт ресурсної бази, %	$\frac{\text{Власний капітал}}{\text{Загальні зобов'язання}}$	30	5
9.	Коефіцієнт ефективності, %	$\frac{\text{Власний капітал}}{\text{Чисті активи}}$	90	0
10.	Коефіцієнт якості пасивів, %	$\frac{\text{Кошти на поточних коррахунках}}{\text{Загальні зобов'язання}}$	70	0

*Примітка: створено автором на основі [28]

Системи ранньої діагностики та оцінки ризиків*

Країна	Наглядний орган	Система	Рік введення	Тип системи
Франція	Банківська комісія	ORAP	1997	Віддалений моніторинг (ВМ), рейтингова система оцінки
		SAABA	1997	Система ранньої діагностики – очікувані збитки
Німеччина	Федеральний наглядний орган	BAKIS	1997	Система фінансових коефіцієнтів та групового аналізу
Італія	Банк Італії	PATROL	1993	ВМ, рейтингова система оцінки
		Система ранньої діагностики	Планується	Прогноз банкрутства та часу до банкрутства
Нідерланди	Банк Нідерландів	RAST	1999	Комплексна система оцінки ризиків
		Система спостереження	Планується	Система фінансових коефіцієнтів та групового аналізу
Великобританія	Управління фінансових послуг	RATE	1998	Комплексна система оцінки ризиків
	Банк Англії	TRAM	1995	Модель ранньої діагностики
США	Усі три органи нагляду	CAMELS	1980	Присвоєння рейтингу за результатами перевірки на місці
	Федеральна резервна система	Система індивідуального моніторингу банків	1980-ті роки	Аналіз фінансових коефіцієнтів
		SEER Rating	1993	Модель ранньої діагностики, оцінка рейтингу
		SEER Risk Rank	1993	Модель ранньої діагностики, прогноз банкрутства
	Федеральна корпорація зі страхування депозитів	CAEL	1985 (в грудні 1999 відмінено)	ВМ, рейтингова система
		GMS – система моніторингу зростання	Середина 1980-х років (нещодавно – оновлена)	Рання діагностика, відслідковування швидко зростаючих банків
		SCOR – статистичний CAMELS рейтинг	1995	Система ранньої діагностики, ВМ
Офіс грошового контролера	Банківський калькулятор	Планується	Рання діагностика, прогноз банкрутства	

*Примітка: джерело [37]

**Економічні нормативи та ліміти відкритої валютної позиції системно важливих банків України за період
01.01.2020-01.10.2021 рр.***

Банк	Економічні нормативи													
	Н1	Н2	Н3	Н6	Н7	Н8	Н9	Н11	Н12	Л13-1	Л13-2	LCR _{ВВ}	LCR _{іВ}	NSFR
Станом на 01.01.2020														
АТ "Укрексімбанк"	13 691 473	20,20	10,71	112,50	21,56	220,20	0,37	0,03	0,22	1,7932	1,4669	839,04	567,70	-
АТ "Райффайзен Банк Аваль"	10 674 030	19,13	11,87	81,96	10,43	20,66	0,79	0,80	0,84	0,1562	1,1512	197,66	196,26	-
АТ "ТАСКОМБАНК"	2 216 016	16,48	9,48	78,19	16,42	163,88	10,06	0,00	0,00	0,1201	3,0759	148,55	369,77	-
АТ "КРЕДОБАНК"	1 961 172	15,33	13,42	70,38	4,89	0,00	0,32	0,00	0,00	0,5932	0,0717	110,59	105,46	-
Акціонерний банк "Південний"	2 615 957	14,95	11,55	86,32	17,99	160,22	6,82	0,28	0,43	0,6055	4,5258	202,82	254,33	-
АТ "ПУМБ"	7 914 882	21,21	12,31	107,75	11,10	44,39	33,22	0,17	0,21	0,2611	1,9871	169,10	185,02	-
АТ "УКРСИББАНК"	6 108 440	24,13	14,49	98,36	24,99	108,57	8,31	0,79	0,82	2,9854	0,6279	328,82	256,86	-
АБ "УКРГАЗБАНК"	7 214 634	15,23	14,83	84,93	15,63	224,68	10,05	0,05	0,10	0,5015	0,4395	199,01	143,77	-
АТ "ОТП БАНК"	6 819 765	23,54	17,12	104,54	17,13	29,28	17,39	2,25	2,27	1,0444	0,0042	175,07	147,26	-
АТ "Ощадбанк"	12 355 512	13,13	9,66	80,46	21,60	318,56	0,56	0,05	0,14	181,3623	0,1730	295,98	157,37	-
АТ КБ "ПриватБанк"	19 223 588	14,15	7,13	100,41	16,64	32,04	0,43	0,06	0,07	233,4412	1,3272	268,26	307,71	-
АТ "А - БАНК"	756 120	13,26	9,46	71,74	15,78	15,78	0,06	0,00	0,00	0,2319	3,3940	237,20	252,68	-
АТ "УНІВЕРСАЛ БАНК"	1 723 421	14,91	9,61	100,71	12,30	23,50	5,85	0,00	0,00	0,2511	3,2769	244,23	263,59	-
АТ "АЛЬФА-БАНК"	8 342 678	15,77	11,23	79,25	14,35	77,32	14,58	0,02	0,03	0,2598	1,6232	254,51	285,74	-

Продовження додатку Е

Банк	Економічні нормативи													
	Н1	Н2	Н3	Н6	Н7	Н8	Н9	Н11	Н12	Л13-1	Л13-2	LCR _{ВВ}	LCR _{ІВ}	NSFR
Станом на 01.01.2021														
АТ "Укрексімбанк"	15 049 595	23,27	16,26	84,32	19,97	153,85	0,33	0,02	0,19	2,5544	0,0600	342,83	370,85	-
АТ "Райффайзен Банк Аваль"	10 474 033	18,04	11,91	88,40	15,12	64,82	7,20	0,80	0,84	3,2918	0,0014	286,15	467,56	-
АТ "ТАСКОМБАНК"	2 560 280	18,07	12,69	75,56	15,84	176,39	14,30	0,00	0,00	0,2195	3,6696	184,88	221,20	-
АТ "КРЕДОБАНК"	2 284 846	16,21	15,45	71,84	7,42	0,00	1,11	0,00	0,00	1,2817	0,0013	142,16	112,41	-
Акціонерний банк "Південний"	3 006 959	14,88	11,20	83,31	16,82	250,34	2,01	0,25	0,38	0,7866	6,4573	142,41	171,47	-
АТ "ПУМБ"	8 589 500	18,39	13,33	98,28	9,86	0,00	6,06	0,12	0,15	1,9954	0,0035	182,36	261,03	-
АТ "УКРСИББАНК"	7 245 446	24,48	21,10	101,08	19,99	233,45	12,33	0,02	0,03	6,0518	0,0528	249,90	161,61	-
АБ "УКРГАЗБАНК"	8 400 976	14,31	14,16	80,81	15,50	228,70	0,29	0,05	0,10	1,3233	0,0312	226,99	151,72	-
АТ "ОТП БАНК"	8 619 212	25,40	20,84	99,32	11,63	11,63	7,86	2,25	2,27	1,0288	0,0110	201,93	229,39	-
АТ "Ощадбанк"	18 132 364	19,00	13,14	64,84	20,35	156,57	0,40	0,05	0,14	119,9282	0,0265	360,03	232,97	-
АТ КБ "ПриватБанк"	35 256 911	28,09	14,06	92,92	9,62	0,00	0,16	0,06	0,07	92,6895	0,7120	278,23	218,18	-
АТ "А - БАНК"	1 147 001	14,09	9,71	83,62	15,61	40,30	0,17	0,00	0,00	3,6219	3,4459	283,56	514,70	-
АТ "УНІВЕРСАЛ БАНК"	2 838 740	15,22	10,42	105,26	11,52	33,61	13,81	0,00	0,00	1,8042	0,0754	252,29	250,04	-
АТ "АЛЬФА-БАНК"	8 774 849	13,95	11,83	76,82	18,32	112,66	12,97	0,02	0,03	3,1110	1,2754	264,95	623,46	-

Продовження додатку Е

Банк	Економічні нормативи													
	Н1	Н2	Н3	Н6	Н7	Н8	Н9	Н11	Н12	Л13-1	Л13-2	LCR _{ВВ}	LCR _{ІВ}	NSFR
Станом на 01.10.2021														
АТ "Укрексімбанк"	14 164 276	20,62	12,77	88,49	17,97	213,45	0,39	0,02	0,19	3,1310	0,0108	244,80	242,93	127,57
АТ "Райффайзен Банк Аваль"	11 709 569	16,44	12,23	85,66	11,96	11,96	4,61	0,79	0,84	0,6768	0,1665	267,63	263,14	129,23
АТ "ТАСКОМБАНК"	2 706 910	16,99	13,14	71,21	14,11	168,86	18,36	0,00	0,00	6,8649	0,0001	155,91	193,42	120,74
АТ "КРЕДОБАНК"	2 487 632	13,40	12,89	71,70	6,46	0,00	0,40	0,22	0,22	0,3343	0,7199	111,53	141,74	113,01
Акціонерний банк "Південний"	3 390 324	16,03	11,79	83,86	14,24	122,28	4,10	0,22	0,34	8,7325	0,8276	176,99	260,03	132,94
АТ "ПУМБ"	10 088 150	15,11	11,22	97,13	8,57	9,12	9,12	0,12	0,15	0,2536	3,1305	166,60	209,73	137,70
АТ "УКРСИББАНК"	8 403 352	23,63	21,24	103,04	19,99	168,70	9,80	0,02	0,03	4,3546	0,0006	378,66	379,22	170,48
АБ "УКРГАЗБАНК"	9 456 366	19,17	17,87	79,37	13,00	145,09	0,30	0,05	0,10	2,9886	0,5006	167,55	114,48	131,09
АТ "ОТП БАНК"	9 585 007	22,00	16,40	97,00	12,77	29,11	16,34	2,25	2,27	4,4471	0,0235	174,36	221,28	130,69
АТ "Ощадбанк"	17 021 897	17,57	14,53	73,52	17,61	130,73	0,39	0,05	0,14	135,7059	0,0718	292,17	184,27	192,33
АТ КБ "ПриватБанк"	43 018 685	28,32	14,17	90,63	7,41	0,00	0,10	0,01	0,02	80,2677	0,2534	251,34	216,42	151,26
АТ "А - БАНК"	1 676 458	13,30	8,78	82,54	13,22	36,04	0,30	0,00	0,00	3,8283	0,6992	404,07	255,42	112,03
АТ "УНІВЕРСАЛ БАНК"	6 477 329	19,93	11,16	114,19	10,26	15,59	5,50	0,00	0,00	0,9226	0,0016	268,50	248,24	109,06
АТ "АЛЬФА-БАНК"	10 799 995	14,59	11,67	82,10	15,58	101,28	13,51	0,02	0,03	6,8616	0,8559	224,40	609,89	123,63

*Примітка: створено автором на основі [13]

Показники системи індикаторів фінансової стійкості*

Індикатор	Характеристика індикатора
Основні індикатори фінансової стійкості банку	
Достатність капіталу	
I1	Співвідношення регулятивного капіталу до зважених за ризиком активів
I2	Співвідношення регулятивного капіталу I рівня до зважених за ризиком активів
I3	Співвідношення недіючих кредитів без урахування резервів до капіталу
Якість активів	
I4	Співвідношення недіючих кредитів до сукупних валових кредитів
I5	Співвідношення кредитів за секторами економіки до сукупних валових кредитів (резиденти)
Доходи та рентабельність	
I6	Норма прибутку на активи
I7	Норма прибутку на капітал
I8	Співвідношення процентної маржі до валового доходу
I9	Співвідношення непроцентних витрат до валового доходу
Ліквідність	
I10	Співвідношення ліквідних активів до сукупних активів (коефіцієнт ліквідності активів)
I11	Співвідношення ліквідних активів до короткострокових зобов'язань
Чутливість до ринкового ризику	
I12	Співвідношення чистої відкритої позиції в іноземній валюті до капіталу
Рекомендовані індикатори фінансової стійкості банків	
I13	Співвідношення капіталу до активів (достатність капіталу)
I14	Співвідношення великих відкритих позицій до капіталу
I15	Співвідношення кредитів за географічним розподілом до сукупних валових кредитів (якість активів) (внутрішня економіка)
I16	Співвідношення валової позиції похідних фінансових інструментів в активах до капіталу
I17	Співвідношення валової позиції похідних фінансових інструментів у зобов'язаннях до капіталу
I18	Співвідношення доходу від торговельних операцій до валового доходу
I19	Співвідношення витрат на утримання персоналу до непроцентних витрат
I20	Спред між ставками за кредитами та депозитами (базисні пункти)
I21	Спред між найвищою та найнижчою міжбанківськими ставками (базисні пункти)
I22	Співвідношення депозитів клієнтів до сукупних валових кредитів (крім міжбанківських)
I23	Співвідношення кредитів в іноземній валюті до сукупних валових кредитів
I24	Співвідношення зобов'язань в іноземній валюті до сукупних зобов'язань

*Примітка: створено автором на основі [18]

Індикатори фінансової стійкості банків України у 2019-2021 рр.*

Індикатор	Станом на										
	2019 р.				2020 р.				2021 р.		
	1 кв.	2 кв.	3 кв.	4 кв.	1 кв.	2 кв.	3 кв.	4 кв.	1 кв.	2 кв.	3 кв.
Основні індикатори фінансової стійкості банку											
Достатність капіталу											
I1	16,96	17,47	18,43	19,66	19,29	21,91	21,91	21,98	22,59	21,65	21,59
I2	10,91	12,98	13,12	13,5	13,01	15,75	16,05	15,67	16,18	16,12	15,17
I3	44,09	38,27	31,53	25,28	25,44	24,83	23,14	21,91	21,05	21,09	16,36
Якість активів											
I4	51,68	50,77	48,93	48,36	48,92	48,47	45,62	41	39,93	37,18	33,26
I5	93,43	93,33	93,37	92,83	91,73	93,83	93,28	96,08	95,9	95,93	96,13
Доходи та рентабельність											
I6	4,22	4,96	5,15	4,7	4,49	3,31	3,42	2,77	2,65	3,56	4,01
I7	36,74	42,55	42,54	37,55	32,83	24,75	26,24	21,68	22,48	30,99	34,69
I8	49,46	47,09	46,68	47,39	44,13	43,46	44,27	45	59,95	54,39	53,8
I9	52,67	52,71	53,04	55,58	54,07	54,38	56,67	60,79	68,03	62,02	60,02
Ліквідність											
I10	52,71	51,54	71,92	72,28	72,67	70,84	71,71	69,1	70,53	70,87	69,35
I11	92,63	91,61	93,86	94,35	92,5	88,15	89,68	86,82	88,91	89,72	89,21
Чутливість до ринкового ризику											
I12	48,8	51,73	51,23	47,44	38,99	35,22	35,58	32,85	32,37	32,69	31,54

Продовження додатку Ж

Рекомендовані індикатори фінансової стійкості банків											
I13	12,13	12,34	13,65	13,51	13,27	12,5	12,3	11,66	11,91	11,14	12,02
I14	174,68	146,97	120,79	105	112,08	90,11	88,35	87,39	91,48	77,29	73,18
I15	93,43	93,33	93,37	92,83	91,73	93,83	93,28	96,08	95,9	95,93	96,13
I16	0,27	0,44	0,61	0,45	0,31	0,32	0,38	0,3	0,84	1,13	0,94
I17	0,02	0,02	0,02	0,04	0,46	0,08	0,24	0,23	0,1	0,06	0,05
I18	9,62	12,42	11,62	9,57	16,41	18,98	15,65	11,6	-12,39	-3,11	-1,54
I19	41	40,7	40,28	40,55	39,18	39,08	37,82	37,08	37,75	36,09	35,39
I20	510	517	570	622	855	747	763	788	785	863	740
I21	1725	1790	1740	1520	1670	970	1324	680	760	1162	1163
I22	83,43	87,73	92,54	103,08	103,32	113,29	122,63	138,99	140,06	140,19	135,93
I23	45,86	44,43	41,62	41,24	44,52	42,45	42,03	39,06	37,64	34,37	32
I24	45,85	44,75	44,4	42,82	47,03	43,37	43,06	39,13	38,96	37,29	36,01

*Примітка: створено автором на основі [18]

Загальні результати стрес-тестування банків України у 2021 році*

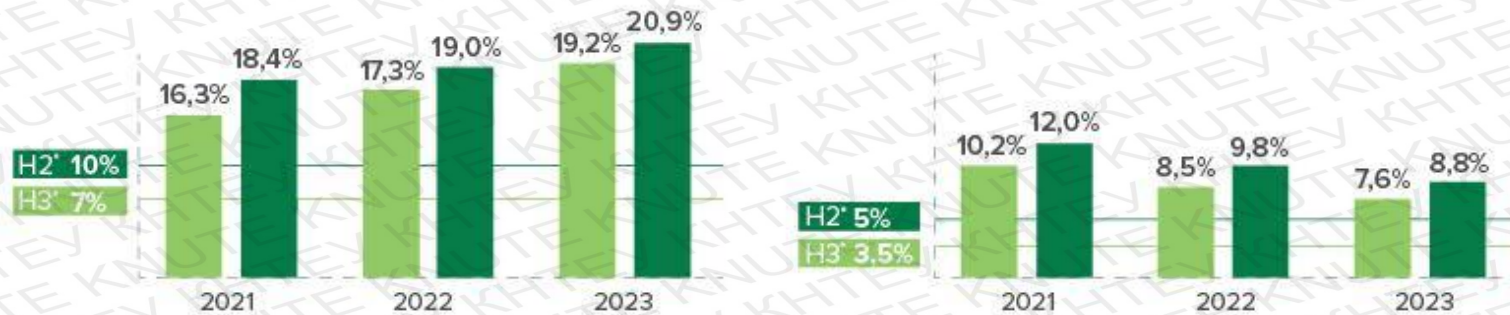

Результати стрес-тестування банків у 2021 році Чи вистачить банківській системі капіталу у разі настання кризи?

Базовий сценарій

Несприятливий сценарій

Як змінюються нормативи достатності капіталу за двох сценаріїв

*H2 та H3 – граничні значення нормативів достатності у стрес-тесті. Дотримання банками нормативного значення достатності капіталу означає здатність банку захистити інтереси своїх клієнтів.

Потреба банків в капіталі

Всього 20 банків
мають потребу в капіталі

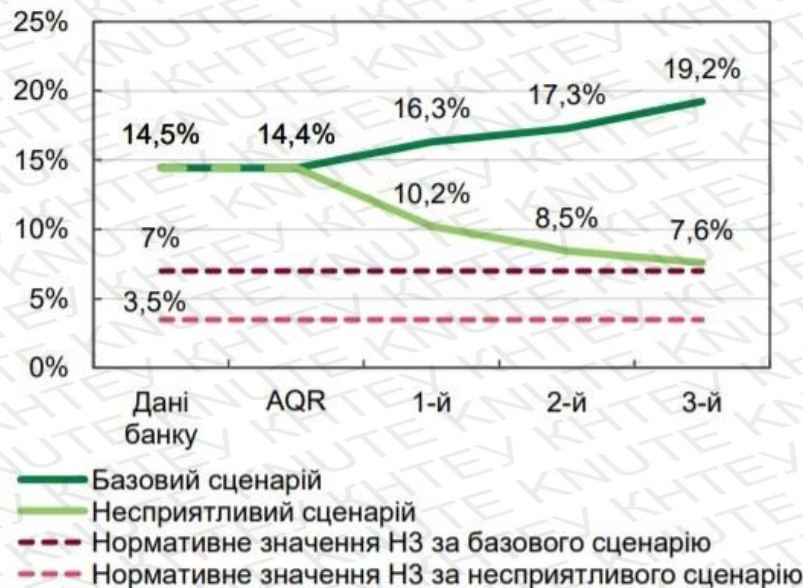
10 банків – на суму 5,3 млрд грн
за базовим сценарієм

20 банків – на суму 41,7 млрд грн
за кризовим сценарієм

Загалом за результатами стрес-тесту 20 банків мають реструктуризувати баланси або збільшити капітал для нарощування запасу міцності та зниження вразливості до ризиків

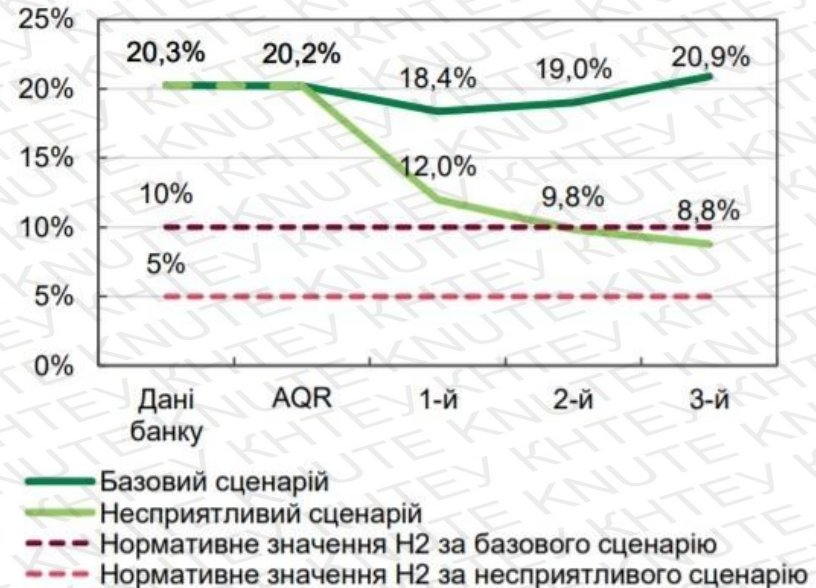
Результати стрес-тестування банків у 2021 році

Середньозважені оцінки нормативу достатності основного капіталу банків за результатами стрес-тесту

Джерело: НБУ

Середньозважені оцінки нормативу достатності регулятивного капіталу банків за результатами стрес-тесту

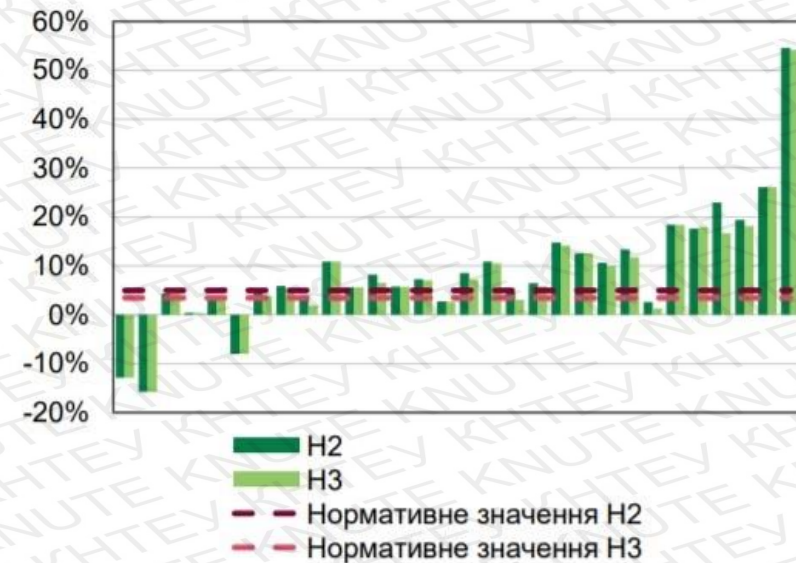
- За базовим сценарієм розвитку економіки капітал банків зростає в усіх періодах за рахунок прибутку.
- За несприятливим сценарієм достатність основного капіталу знижується на 6.8 в. п., а регулятивного – на 11.4 в. п. на трирічному горизонті.

Результати стрес-тестування 2021 року у розрізі банків

Розподіл нормативів достатності капіталу за базовим сценарієм у 1-й рік стрес-тесту

Розподіл нормативів достатності капіталу за несприятливим сценарієм у 1-й рік стрес-тесту

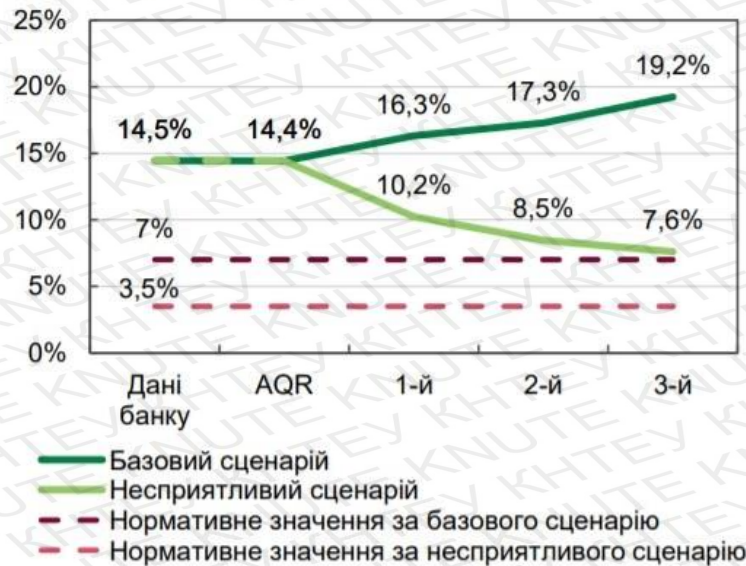
Примітка: банки на обох графіках відображені в однаковому порядку

Джерело: НБУ

- За результатами стрес-тестування встановлено підвищений необхідний рівень нормативів достатності капіталу для 20 банків за несприятливим сценарієм, з них для 10 – за базовим.
- Лише 4 банки мають фактичний рівень нормативу нижчий за необхідний рівень, визначений за базовим сценарієм.

Порівняння результатів стрес-тестування за 2019 та 2021 роки

Середньозважені оцінки нормативу достатності основного капіталу банків за результатами стрес-тесту у 2021 році

Джерело: НБУ

Середньозважені оцінки нормативу достатності основного капіталу банків за результатами стрес-тесту у 2019 році

- У несприятливому сценарії достатність основного капіталу банків зменшується на 6,8 в.п. у порівнянні з 7,5 в.п за результатами стрес-тестування 2019 року.
- Найбільший негативний ефект кризових явищ спостерігається у третій рік стрес-тесту.

*Примітка: джерело [27]

Додаток II

Ренкінг фінансової надійності системно важливих банків України за 03.2018-06.2021 рр.*

Найменування банку	03.2018	06.2018	09.2018	12.2018	03.2019	06.2019	09.2019	12.2019	03.2020	06.2020	09.2020	12.2020	03.2021	06.2021
АТ "Укресімбанк"	2.75	2.54	2.48	2.63	2.61	2.7	2.72	2.8	2.59	2.43	2.7	2.63	2.72	2.79
АТ "Райффайзен Банк Аваль"	3.08	3.05	2.98	3.17	3.11	3,09	3.11	3.2	3.12	3.22	3.99	3.13	3.2	3.23
АТ "ТАСКОМБАНК"	2.26	2	2.16	2,17	1.98	2.18	2.05	2.22	2.11	2.14	2.19	2.13	2.21	2.28
АТ "КРЕДОБАНК"	2.92	2.88	2.85	2.83	2.76	2.82	2.92	3.01	2.98	3.05	3.08	3.08	3.13	3.1
Акціонерний банк "Південний"	1.87	1.78	1.94	1.98	1.93	1.98	2.08	1.98	2.03	2	2.13	1.98	2.18	2.14
АТ "ПУМБ"	1.83	1.91	1.98	2.07	2.28	2.28	2.29	2.32	2.35	2.43	2.45	2.48	2.41	2.44
АТ "УКРСИББАНК"	2.86	2.8	2.85	2.83	2.88	2.83	2.98	2.95	3.03	2.96	2.93	2.94	2.98	2.95
АБ "УКРГАЗБАНК"	2.61	2.63	2.63	2.68	2.66	2.75	2.63	2.81	2.71	2.72	2.77	2.74	2.67	2.87
АТ "ОТП БАНК"	2.85	2.73	3.05	3.08	2.91	2.91	2.93	3.03	2.97	3.18	3.13	3.2	3.17	3.18
АТ "Ощадбанк"	2.54	2.47	2.58	2.75	2.63	2.53	2.4	2.53	2.75	2.71	2.74	2.72	2.56	2.62
АТ КБ "ПриватБанк"	2.95	2.95	3.05	3.18	3,03	3.05	3.05	3.02	2.89	3	3.09	3.15	3.05	3,18
АТ "А - БАНК"	2.28	2.03	2.1	2.13	2.36	2.3	2.12	2.32	2.48	2.33	2.38	2.33	2.4	2,46
АТ "УНІВЕРСАЛ БАНК"	2.16	1.97	1.79	2.05	2.13	2.29	2.19	2.43	2.49	2.52	2.38	2.44	2.46	2.57
АТ "АЛЬФА-БАНК"	2.56	2.52	2.6	2.65	2.74	2.61	2.68	2.78	2.92	2.78	2.83	2.85	3.03	2.97

Позначення

FinScore		Ймовірність несприятливих фінансових наслідків		Фінансова стійкість	
A		Низька		Високий рівень	
B		Помірна		Достатній рівень	
C		Середня		Задовільний рівень	
D		Висока		Незадовільний рівень	

*Примітка: створено автором на основі [47]

Звіт про фінансовий стан АБ «УКРГАЗБАНК»*

ЗВІТ ПРО ФІНАНСОВИЙ СТАН

На 31 грудня 2019 року

(в тисячах гривень)

	Примітки	31 грудня 2019	31 грудня 2018
Активи			
Грошові кошти та їх еквіваленти	7	46 412 441	14 035 435
Банківські метали		1 428	1 754
Кошти у кредитних установах	8	293 570	727 055
Похідні фінансові активи	9	8	523
Кредити клієнтам та фінансова оренда	10	38 985 679	45 236 844
Торгові цінні папери		-	333
Інвестиції, які оцінюються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід	11	30 410 368	18 801 478
Інвестиційна нерухомість	12	228 857	278 028
Основні засоби та нематеріальні активи	13	1 433 633	1 710 795
Активи з права користування	14	166 159	X
Інше майно	15	735 298	799 144
Поточні активи з податку на прибуток		-	4 921
Відстрочені активи з податку на прибуток	16	-	75 432
Інші активи	18	469 802	553 253
Всього активи		119 137 243	82 224 995
Зобов'язання			
Кошти Національного банку України	19	-	4 303 770
Кошти кредитних установ	20	5 734 932	5 825 397
Похідні фінансові зобов'язання	9	43 624	1 830
Кошти клієнтів	21	103 359 581	65 121 926
Резерви під гарантії, зобов'язання та юридичні ризики	17, 23, 27	478 949	589 528
Орендні зобов'язання	14	131 747	X
Поточні зобов'язання з податку на прибуток		21 723	-
Відстрочені зобов'язання з податку на прибуток	16	83 681	-
Інші зобов'язання	18	1 028 522	626 529
Всього зобов'язання		110 882 759	76 468 980
Власний капітал			
Статутний капітал	22	13 837 000	13 837 000
Набуті права власності на акції		(518 439)	(518 439)
Результат від операцій з акціонерами		(1 102 304)	(1 102 304)
Додатковий сплачений капітал		135 942	135 942
Інші резерви	22	830 986	(347 763)
Накопичений дефіцит		(4 928 701)	(6 248 421)
Всього власний капітал		8 254 484	5 756 015
Всього власний капітал та зобов'язання		119 137 243	82 224 995

Від імені керівництва Банку затверджено до випуску та підписано

Голова Правління

Кирило Шевченко

Головний бухгалтер

Наталія Хрустальова

14 травня 2020 року

ЗВІТ ПРО ФІНАНСОВИЙ СТАН

На 31 грудня 2020 року

(в тисячах гривень)

	Примітки	31 грудня 2020	31 грудня 2019
Активи			
Грошові кошти та їх еквіваленти	7	35 287 994	46 412 441
Банківські метали		2 401	1 428
Кошти у кредитних установах	8	661 491	293 570
Похідні фінансові активи	9	5 186	8
Кредити клієнтам та фінансова оренда	10	47 517 583	38 985 679
Інвестиції, які оцінюються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід	11	56 034 056	30 410 368
Інвестиційна нерухомість	12	149 255	228 857
Основні засоби та нематеріальні активи	13	1 348 538	1 433 633
Активи з права користування	14	157 200	166 159
Інше майно	15	770 248	735 298
Поточні активи з податку на прибуток		39 429	-
Інші активи	18	729 351	469 802
Всього активи		142 702 732	119 137 243
Зобов'язання			
Кошти кредитних установ	19	5 869 678	5 734 932
Похідні фінансові зобов'язання	9	227 651	43 624
Кошти клієнтів	20	126 498 709	103 359 581
Резерви під гарантії, зобов'язання та юридичні ризики	17, 22, 26	406 111	478 949
Орендні зобов'язання	14	126 148	131 747
Поточні зобов'язання з податку на прибуток		-	21 723
Відстрочені зобов'язання з податку на прибуток	16	60 806	83 681
Інші зобов'язання	18	1 164 798	1 028 522
Всього зобов'язання		134 153 901	110 882 759
Власний капітал			
Статутний капітал	21	13 837 000	13 837 000
Набуті права власності на акції		(518 439)	(518 439)
Результат від операцій з акціонерами		(1 102 304)	(1 102 304)
Додатковий сплачений капітал		135 942	135 942
Інші резерви	21	687 554	830 986
Накопичений дефіцит		(4 490 922)	(4 928 701)
Всього власний капітал		8 548 831	8 254 484
Всього власний капітал та зобов'язання		142 702 732	119 137 243

Від імені керівництва Банку затверджено до випуску та підписано

Голова Правління

Андрій Кравець

Головний бухгалтер

Наталія Ільницька

*Примітка: джерело [33]

Звіт про фінансовий стан АТ «ОТП Банк»*

Окремий звіт про фінансовий стан станом на кінець дня
31 грудня 2019 року

(у тисячах українських гривень)

	Примітки	31 грудня 2019 року	31 грудня 2018 року
АКТИВИ			
Грошові кошти та рахунки у Національному банку України	9	3,139,593	2,320,458
Кошти в банках	10, 25	4,308,470	2,507,127
Кредити клієнтам	11, 25	25,311,393	22,059,052
Інвестиції, що оцінюються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід	12	3,612,465	1,102,220
Інвестиції, що оцінюються за амортизованою собівартістю	13	7,212,296	3,677,428
Інвестиції в дочірні компанії	14	139,143	-
Основні засоби та нематеріальні активи	15	568,882	478,898
Активи з права користування	16	191,858	-
Поточні активи з податку на прибуток		64	127,402
Відстрочені активи з податку на прибуток	8	38,747	177,315
Інвестиції на нерухомість		28,152	39,381
Інші активи	17, 25	230,260	267,857
ВСЬОГО АКТИВІВ		44,781,323	32,757,138
ЗОБОВ'ЯЗАННЯ			
Кошти банків та інших фінансових установ	18, 25	567,801	441
Рахунки клієнтів	19, 25	35,401,926	26,855,632
Орендні зобов'язання	20	174,425	-
Поточні зобов'язання з податку на прибуток		84,827	-
Інші зобов'язання	21, 25	777,869	646,259
ВСЬОГО ЗОБОВ'ЯЗАНЬ		37,006,848	27,502,332
КАПІТАЛ			
Акціонерний капітал	22	6,186,023	6,186,023
Емісійний дохід	22	405,075	405,075
Інший додатковий капітал	22	1,236,294	1,236,294
Резерв переоцінки інвестицій, що оцінюються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід		50,596	67,683
Накопичений дефіцит		(103,513)	(2,640,269)
ВСЬОГО КАПІТАЛУ		7,774,475	5,254,806
ВСЬОГО ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ТА КАПІТАЛУ		44,781,323	32,757,138

Затверджено до випуску керівництвом АКЦІОНЕРНОГО ТОВАРИСТВА «ОТП Банк» та підписано від його імені:

Тамаш Хак-Ковач
Голова Правління

26 березня 2020 року

Наталія Дюба
Головний бухгалтер

26 березня 2020 року

Окремий звіт про фінансовий стан станом на 31 грудня 2020 року

(у тисячах українських гривень)

	Примітки	31 грудня 2020 року	31 грудня 2019 року
АКТИВИ			
Грошові кошти та рахунки у Національному банку України	9	3,510,420	3,139,593
Кошти в банках	10, 24	13,628,078	4,308,470
Кредити клієнтам	11, 24	27,638,193	25,311,393
Інвестиції, що оцінюються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід	12	6,602,257	3,612,465
Інвестиції, що оцінюються за амортизованою собівартістю	13	5,901,418	7,212,296
Інвестиції в дочірню компанію	14	139,143	139,143
Основні засоби та нематеріальні активи	15	734,358	568,882
Активи з права користування	16	446,685	191,858
Поточні активи з податку на прибуток		90	64
Відстрочені активи з податку на прибуток	8	76,544	38,747
Інвестиційна нерухомість		27,857	28,152
Інші активи	17, 24	219,864	230,260
ВСЬОГО АКТИВІВ		58,924,907	44,781,323
ЗОБОВ'ЯЗАННЯ			
Кошти банків та інших фінансових установ	18, 24	399	567,801
Рахунки клієнтів	19, 24	47,838,522	35,401,926
Орендні зобов'язання	20	450,684	174,425
Поточні зобов'язання з податку на прибуток		81,304	84,827
Інші зобов'язання	21, 24	982,437	777,869
ВСЬОГО ЗОБОВ'ЯЗАНЬ		49,353,346	37,006,848
КАПІТАЛ			
Акціонерний капітал	22	6,186,023	6,186,023
Емісійний дохід	22	405,075	405,075
Інший додатковий капітал	22	1,236,294	1,236,294
Резерв переоцінки інвестицій, що оцінюються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід		113,960	50,596
Нерозподілений прибуток/накопичений дефіцит		1,630,209	(103,513)
ВСЬОГО КАПІТАЛУ		9,571,561	7,774,475
ВСЬОГО ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ТА КАПІТАЛУ		58,924,907	44,781,323

Затверджено до випуску керівництвом АКЦІОНЕРНОГО ТОВАРИСТВА «ОТП БАНК» та підписано від його імені:

Володимир Мудрий
Голова Правління

29 березня 2021 року

Наталія Дюба
Головний бухгалтер

29 березня 2021 року

*Примітка: джерело [34]

Звіт про фінансовий стан АТ «ПУМБ»*

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «ПЕРШИЙ УКРАЇНСЬКИЙ МІЖНАРОДНИЙ БАНК»
Звіт про фінансовий стан на 31 грудня 2019 року

(у тисячах гривень)

	Прим.	2019 рік	2018 рік
Активи			
Грошові кошти та їх еквіваленти	6	9 671 645	9 040 607
Заборгованість інших банків	7	1 067 864	1 440 447
Цінні папери, які оцінюються за справедливою вартістю через прибуток або збиток	8	39 311	93 200
Цінні папери, які оцінюються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід	8	8 890 820	9 360 514
Кредити клієнтам	9	32 886 479	27 244 297
Інші активи	12	658 445	631 513
Основні засоби	10	1 583 991	1 415 623
Інвестиційна власність	10	94 309	71 876
Нематеріальні активи	10	279 641	320 832
Право користування активами	11	264 713	246 482
Всього активів		55 437 218	49 865 191
Зобов'язання			
Заборгованість перед Національним банком України	13	-	1 002
Заборгованість перед іншими банками	14	934 276	697 452
Кошти клієнтів	15	42 752 593	39 780 153
Випущені депозитні сертифікати	16	-	832 460
Зобов'язання з оренди	17	294 619	267 402
Поточне зобов'язання з податку на прибуток		140 298	62 242
Відстрочене податкове зобов'язання	27	26 433	15 636
Інші зобов'язання	18	2 221 622	1 402 830
Субординований борг	19	-	488 145
Всього зобов'язань		46 369 841	43 547 322
Власний капітал	21		
Акціонерний капітал		3 294 492	3 294 492
Емісійний дохід		101 660	101 660
Резерв переоцінки основних засобів		456 914	474 735
Резерв переоцінки цінних паперів		122 303	(24 753)
Резервний фонд		1 475 430	1 475 430
Нерозподілений прибуток		3 616 576	996 305
Всього власного капіталу		9 067 377	6 317 869
Всього зобов'язань та власного капіталу		55 437 218	49 865 191

Підписано від імені Правління 12 березня 2020 року

С.П. Черненко (Голова Правління)

К.О. Школярєнко (Фінансовий директор)

О.О. Полецьук (Головний бухгалтер)

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «ПЕРШИЙ УКРАЇНСЬКИЙ МІЖНАРОДНИЙ БАНК»
Звіт про фінансовий стан на 31 грудня 2020 року

(у тисячах гривень)

	Прим.	2020 рік	2019 рік
Активи			
Грошові кошти та їх еквіваленти	6	14 534 838	9 671 645
Заборгованість інших банків	7	1 486 374	1 067 864
Цінні папери, які оцінюються за справедливою вартістю через прибуток або збиток	8	70 599	39 311
Цінні папери, які оцінюються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід	8	18 384 105	8 890 820
Кредити клієнтам	9	37 573 208	32 886 479
Інші активи	12	935 366	658 445
Основні засоби	10	1 647 151	1 583 991
Інвестиційна власність	10	71 330	94 309
Нематеріальні активи	10	264 333	279 641
Право користування активами	11	294 432	264 713
Відстрочені податкові активи	25	2 218	-
Всього активів		75 263 954	55 437 218
Зобов'язання			
Заборгованість перед Національним банком України	13	4 200 554	-
Заборгованість перед іншими банками	14	1 356 654	934 276
Кошти клієнтів	15	57 515 262	42 752 593
Зобов'язання з оренди	16	328 639	294 619
Поточне зобов'язання з податку на прибуток		132 528	140 298
Відстрочене податкове зобов'язання	25	-	26 433
Інші зобов'язання	17	2 046 306	2 221 622
Всього зобов'язань		65 579 943	46 369 841
Власний капітал			
Акціонерний капітал	19	4 780 595	3 294 492
Емісійний дохід		101 660	101 660
Резерв переоцінки основних засобів		448 068	456 914
Резерв переоцінки цінних паперів		130 887	122 303
Резервний фонд		1 605 862	1 475 430
Нерозподілений прибуток		2 616 939	3 616 578
Всього власного капіталу		9 684 011	9 067 377
Всього зобов'язань та власного капіталу		75 263 954	55 437 218

Підписано від імені Правління 12 березня 2021 року

С.П. Черненко (Голова Правління)

К.О. Школярєнко (Фінансовий директор)

О.О. Полещук (Головний бухгалтер)

*Примітка: джерело [35]